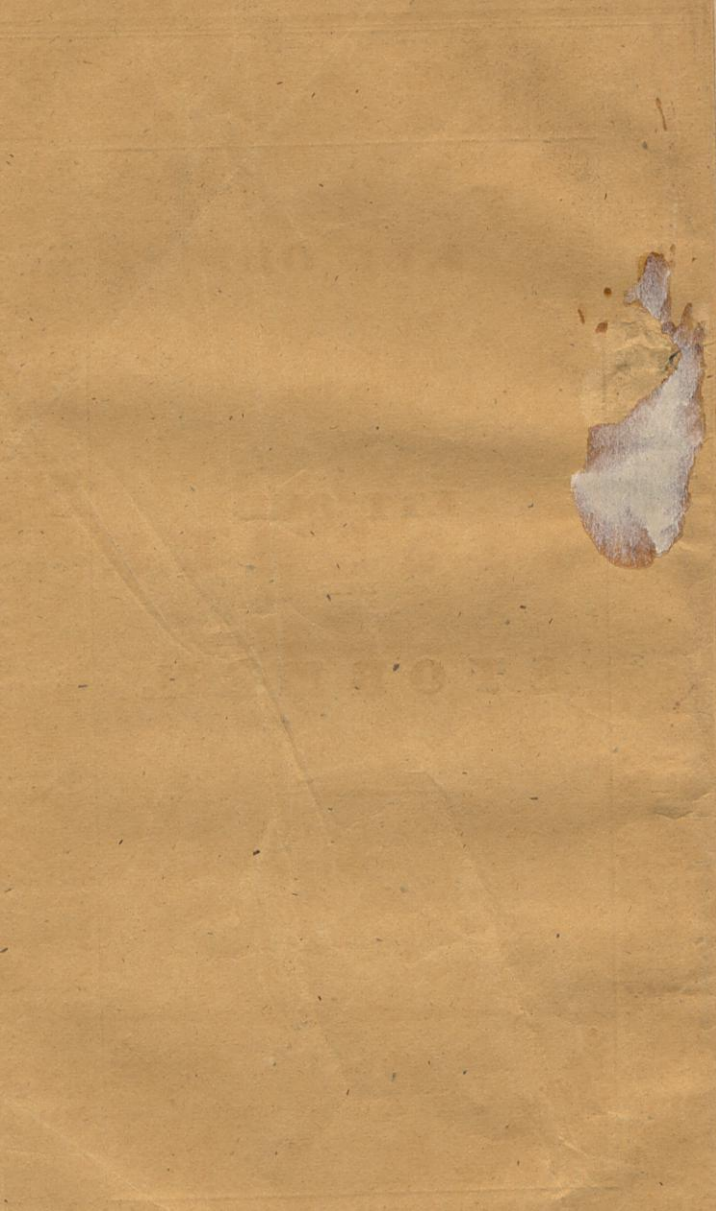




ETT ORD

EFTER

S T O R M E N .



ETT ORD

EFTER

S T O R M E N .



af J. F. Anderson

*Sine ira et studio.
Fortiter in re, leniter in verbis.*

STOCKHOLM, 1838.

**TRYCKT HOS P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.**

Ett lugn i sinnena har ändtligen inträdt, och man torde nu mera kunna våga ett sansadt ord efter stormen. Med afsigt har förf. afbidat denna tidpunkt, för att uttala en, efter sin öfvertygelse, sträng sanning; men i ett hofsammt språk, utan afsigt att såra eller reta. Misslyckas han i sitt försök, väcker han vederbörandes missnöje, eller anlita de makthafvande lagarnes biträde, blir det ett klart bevis, på hvad motpartiet så ofta framkastat, att man hatar ett öppet språk, som icke endast rosar och berömmar. Förf. anser sig icke behöfva frukta sådant. Han tror ej att fiendtligheten gäller den uttalade sanningen; men väl det kitsliga och förolämpande, stundom försåtliga och lömska i formen, och han föraktar sjelf denna sednare, nyligen hos oss upparbetad, af en talangfull man, till en lika så beundransvärd, som förhatlig fullkomlighet. Med dessa åsigter har förf. börjat sin lilla skrift, och skall fortfara enligt den regel han föresatt sig.

Bosatt i en landsort, der förf. både suttit i jury, samt, i kraft af sin tjenst, tillsatt jurymän, anlände han till Stockholm, då det ryktbara Crusenstolpeska tryckfrihetsmålet nyss var börjad, och följde det med sträng uppmärksamhet, för att möjligen deraf hemta någon ledning i en framtid. Han fann snart, att hufvudstadens lagskipning, å ena sidan, betydligt skilde sig från bruk och häfd i landsorterna, samt att, å den andra, domarens plats i sådant fall här var föga afundsvärd, under ständigt jäktande menings-strider och förbittrade tidnings utfall. Det blef i början svårt att reda den intrasslade härfvan af prat, fram och tillbaka, mot och med.

För att erhålla en klar blick öfver tvistefrågan, nödgades förf. förskaffa sig hvarjehanda upplysningar, och dervid gå med sina undersökningar några år tillbaka. Som han förmodar, att mången läsare och åhörare af dagens buller, befinner sig i samma belägenhet, anser han, för att riktigt kunna uppfatta ämnet, en sådan återgång äfven här nödig.

Assessor *Crusenstolpe* uppträdde såsom författare år 1828, med sina föga kända *Politiska Åsigter*. Redan här såg man ett slags grodd af hvad sedermera vuxit upp till rika skördar: ett bemödande att jemna allt högt och lågt, på det att ingen måtte kunna berömma sig af att vara ett hufvud högre än andra; ett lifligt,

ehuru något öfverlastadt språk, jemte fullkomlig frihet i plan och ordningsföljd. Skriften väckte i början en viss uppmärksamhet; men en litterär tidning blottade dess svaga sidor, och den glömdes snart.

Kort derpå öppnades riksdagen 1828. *Crusenstolpe* uppträdde der bland oppositionen, samt utgaf, jemte *L. J. Hjerta*, den i stark oppositionsanda redigerade *Riksdags-Tidningen*. Men ständerna dröjde länge tillsammans, och mot slutet af riksmötet stod *Crusenstolpe* i styrelsens leder, åt hvilken han, såsom efterspel, gaf ett ganska kraftigt handtag, då han åt densamma genomdref ett anslag för arméén. Hans öfvergång blef så fullständig, att han i December år 1830 började utgifva tidningen *Fäderneslandet*, fullkomligen uti regeringens intresse, och uppenbart ledd af densamma. Hvad som förmått honom till detta affall, antingen öfvertygelsen om oppositionens otymplighet eller egna fördelar, får tredje man icke bedöma; de sig så kallande liberala bladen hånade honom såsom "köpt, salarierad," m. m. på hvilka smeknamn, efter hvad bekant är, de äga ett så rikligt förråd. — Tidningen *Fäderneslandet* blef ganska mager, med en viss både yttre och inre gudnådighet, och dog strådöd af svält år 1833. Tillika ville man veta, att utgifvaren brutit med sina höga beskyddare, af hvilka han skall hafva blifvit gäckad i sina

stora förhoppningar; men hvilka deremot skola klaga öfver missräkning på honom, både såsom person och skriftställare.

Der stod nu *Crusenstolpe*, såsom smeden i folksagan: "ur himlen fördref honom Sante Pehr, och hin onde vågade ej emottaga honom." Han var misstrodd af begge partierna; hans lätthet att vexla politisk öfvertygelse, var ingalunda tjenlig att å någöndera sidan ingifva förtroende. Men mannen måste hafva tak öfver hufvudet, och alltid färdig att sadla om, ställde han sig åter under oppositionens fana, genom sina så ryktbara *Skildringar ur det Inre af Dagens Historia*, med hvilka han öppnade den andra akten af sin författare bana. Med dem har han skapat en ny art inom vår litteratur. Hvad man förut funnit i spridda strålar, här och der brutne genom mörka och skrofliga kroppar, frambröt nu i en enda central-punkt, genom prisma icke egentligen af snille, men af en högst ovanlig författare förmåga. Ty värr voro materialerna sqvaller, rykten, osäkra uppgifter, förtydning och smädelse. Men af detta dåliga byggnadsämne har han uppfört de mest skimrande palatser, lysande torn och praktfulla tempel, naturligtvis efter den ritning han sjelf för sitt ändamål uppgjort, och för åskådare, som gerna fröjda sig att se sin nästa utställd till offentligt be-

gabbande, förtjent eller oförtjent. *Crusenstolpe* blef en *Grewesmöhlen redivivus*, en ny Egyptisk Apis, hvilken kringhvärfdes af en hurrande läse-pöbel, som lyckönskade hyarandra inbördes öfver den nyfödda gudomligheten. Men äfven hos djurdyrkarne uti Egypten förändrade sig fordom begreppen, och *Crusenstolpe* uppträdde, efter våra dagars fordringar, såsom en *edition revue et corrigée* af sin ryktbare föregångare.

Om *Crusenstolpes* förmåga såsom skriftställare, är blott en röst. Hans stil är ledig, lekande och i högsta grad hvad man kallar *saillant*. Den har dock mera färg än saft; ett bevis att hos honom finnes mera författare förmåga, än inre kärna och kunskaper. Utan att egentligen vara qvick, hänför han läsaren genom liflighet i teckningen, eld i framställningen och ett alltid väl kryddadt salt i sammanblandningen. Men detta sista uttryck karakteriserar äfven närmast all plan och logisk gång i hans arbeten. Han skrifer såsom man talar i ett sällskap, dit ämnet för eller händelsen leder; men han rycker sina åhörare med sig; de följa honom gerna, ty de uppställda tafflorna äro vexlande, rika, målande och stundom bizarra. Under skratt och löjen har man "skurit beder och ära af sin nästa," såsom ordspråket lyder, utan att under stojet och bullret hafva gjort sig reda för hvad som föregått.

I den grad är sarkasmen hos honom klädd i blomster, och bitterheten försötmad af aromatiska kryddor. Hans högsta förmåga ligger kanske dock i skickligheten att behandla ironien. Der han skyr att obemantladt uttala sin tanke, eller fruktar att komma i delo med Tryckfrihets-lagen och Missgernings-Balken, der kläder han sina yttranden i form af beröm, uttryckt i ett rikt och blomstrande språk; men ur denna fint väfda rosenslöja framskymtar ett håniskt och grinande anlete. På detta sätt har hans loford flere än en gång ostraffadt fält omdömen, hvilka, oförtäckta, bordt ställa en författare under lagens tuktan.

Med dessa egenskaper måste *Crusenstolpes* skrifter naturligtvis väcka mycket uppseende. Den skriftställare förmåga han utvecklats, hade hittills icke upptett sin like, och grannlagenhet var ej ett fel, som han gerna lät komma sig till last. Godbitar af denna beskaffenhet finna talrika läsare, äfven bland personer, hvilkas själar icke föda sig af den smädelse eller det hån deras medmänniskor lida; ty det vore en osanning om man ville neka, att *Crusenstolpes* talang hänför, ehuru den qvarlemnar, efter fulländad vandring i hans lustparker och krumbuktiga gångar, en känsla af bitterhet och leda öfver en på detta sätt missbrukad skicklighet.

Det går här med läsaren, såsom med Valerii drinkare:

”På botten, likt en groda,

”Står äcklets qval.

En karakteristik öfver det intryck dessa arbeten gjort, har man uti Dagligt Allehandas sätt att emottaga dem. Då de utkommo hastade nämde tidning, att, med sina icke okända, förflugna trumpet-stötur utbasuna dem; men som redaktören är en man af hjerta och heder, besinnade han sig, efter slutad genomläsning, och har sedermera bittert tadlat både deras syftemål och sättet huru de tillskapas. Aftonbladet handlade annorlunda. Det har alltid försvarat dem, och dess tryckeri blef det bo, uti hvilket ett kommande yngel af samma slägte utkläcktes, och, likt läderlappar, födde i mörkret, kringvärmade jorden i skumrasket. Var detta öfvertygelse eller vinningslystnad? Enligt Svensk Bibliographie, är *L. J. Hjerta* förläggare till den *Crusenstolpeska* litterära afödan.

Emellertid var afsättningen af dem ganska stark, och kunde icke vara annat, med de egenskaper de ägde; men omdömena om deras inre halt och moraliska värde blef högst olika. En recensent i Svenska Litteratur-Föreningens Tidning (1834 N:o 50) med den bekanta signaturen *G—R*, stämplade dem, i sitt kända kraftspråk,

sålunda: "Denna litteratur är *skandalens*. Or-
 "det är slägt med vårt skända, och förenämnde
 "litteratur således på Svenska: *det skändliga*
 "*skriftstället*." — "Det kan ej vara recen-
 "sentens mening att här granska de särskilda
 "tillmälen, som innehållas i denna skrift. De-
 "ras natur skulle förbjuda honom det till en
 "stor del. Det finnes ett fält, der försvaret för-
 "nedrar. Författaren har ställt sig på denna
 "nesans fridlysta mark, utom det ärliga skrift-
 "stället rämken. Han må njuta ett skydd,
 "som är honom värdigt." — "Framställnings-
 "sättet måste berömmas. Man inser, hvilken
 "tjenlig öfning det är i stilens smidighet, att
 "ömsom söka folkgunst och hofgunst. Till vin-
 "nande af den sednare såg man ej längesedan
 "denna författare så ifrigt sysselsatt med rök-
 "verk på *Fäderneslandets* altare, att alla de
 "grusliga synder han nu tillmålar Svensk rege-
 "ring, rent af hade fallit ur hans minne. En
 "blick uti de ofvanberörde *händerna* lærer öf-
 "vertygat, att handteringen ej var tillräckligt
 "lönande."

Recensionen var af *Geijer*, en man för
 hvilken äfven oppositionens landtvärn plägar
 skyldra gevär, och hvilken man nu mera velat
 anse såsom *un des nôtres*. Man vågade der-
 före ej jäfva hans omdöme; men man före-
 vitte detsamma, att det icke var grundadt på

något motbevis, på fakta, hvilka utredde grundlösheten af *Crusenstolpes* uppgifter. Lika skäl har man i allmänhet anfört, såsom styrkande rättigheten af dennes framställningar. Vid dessa inkast har man förbisett en hufvudsaklig omständighet. De omnämnda skrifterna af *Crusenstolpe* grunda sig, såsom det redan ofvanföre blifvit anfördt, till det mesta på enskilda uppgifter, uppsnappade berättelser samt föregifna bref, dem ingen fått skåda utom han sjelf, och hvilkas authenticitet är i hög grad underkastad tvifvel. Af dessa byggnads ämnen har han timrat och murat, efter egen plan och afsigt. Det sanna han anför är dels sedt genom synglaset af hans egen subjektivitet, dels förvridit och vanställt, med eller utan afsigt, hvilket är svårt att bedöma. Man träffar der, bland ett ganska inskränkt antal historiska fakta, ett hvimmel af halvesanning och helförtydning. Huru vill man då att denna galanteri-väfnad af silke och hamplår, skall underkastas den historiska hallrättens skarpare pröfning? I sådana fall bevisar ett *nej* icke mera än ett *ja*; ett förnekande icke mera än *Crusenstolpes* jakande. Genom sjelfva arten af sitt skriftställer, har han förflyttat sig och sina produkter från den historiska forskningens fält, inom sqvallrets omätliga beteshagar. Att tvista om *Crusenstolpes* tillförlitlighet, blefve den be-

kanta striden om åsnans långa skugga. Härtill kommer ytterligare, att han, efter sina källor, behandlat en mängd ämnen, hvilka ännu höra till politiska kabinets hemligheter. Skulle hans uppgifter granskas, så borde verkliga diplomatiske akter framläggas inför allmänheten; och någonting sådant måtte man väl ej fordra, för att ihjälslå *Crusenstolpes* ormskiftande fantasi-foster. Det finnes således ej något annat sätt att strida mot honom, än det hans recensenter och ett stort antal sansade läsare valt, eller att teckna det ärliga och grannlaga i hans skriftställer, samt att utpeka den fullkomliga otillförlitligheten af hans uppgifter. Under sitt vistande i hufvudstaden erhöll förf. till denna uppsats mångfaldiga bevis på uppenbara osanningar, misstag och förtydningar uti *Crusenstolpes* skrifter. Han måste således förkasta, eller åtminstone starkt betvifla, äfven allt det öfriga. En historisk författare som ljugit eller vanställt nio gånger, tror man icke gerna den tionde. *Crusenstolpes* sätt att förfara kan också ej leda till annat resultat, än det han lemnar; ty han har sällan öst ur källan, utan alltid ur rännilen, för att icke begagna en ännu mera uttrycksfull benämning.

Man plägar anföra till *Crusenstolpes* urskuldande, att det finnes handlingar eller misstag, som icke kunna annorlunda angripas och

näpasas, än genom det sätt han användt. Men då borde äfven gift och lönnmord tagas i försvar; emedan en af lagen oåtkomlig brottsling med tillhjälp af dem någon gång kan bestraffas. Och att skrifter af det slag, som här omtalas, lätt kunna, i moraliskt hänseende, öfvergå till gift och dolk emot medmänniskors heder och ära, torde nu mera ej af någon sansad förnekas, sedan man sett en sådan yngel framkrypa ur författare gyttjan, som *Den Röda* och *Den Marmorerade Boken*. Och hvem har dervid föreläst och utpekadt banan?

Men vi återgå till den historiska utvecklingen af ämnet.

Crusenstolpe hade, genom sin lättfärdighet att ombyta fana samt arten af sitt skriftställereri, förlorat nära allt förtroende. De politiska partigångarne sågo uti honom en man med göken (*le coucou*) i trumman samt röda uppslag under de hvita, alltid beredd att taga fram den förre och vända om de sednare, då gynnande vind och väderlek uppmanade dertill. Allmänna omdömet hade stämplat det moraliska värdet af hans sednaste arbeten. Han stod således ganska lågt inför den offentliga meningens domstol. Men då begingo vederbörande, lindrigast sagdt, den oförsigtigheten, att anfälla honom för vissa bragder uti riddarhuset, under sednast slutade riksdag, hvilket gaf *Crusen-*

stolpe tillfälle att anklaga Stats-Tidningen (1836). Det hade icke undfallit hans förslagna och skarpa blick, att han derigenom kunde med sig sjelf anställa en rentvagnings bykning inför allmänheten, och han utförde densamma med all den honom egna förmåga i penna och skickligt anbragdt fernissa öfver vissa skrofliga och mörka ställen. Under formen dels af anklagelse-skrift och dels af sjelfförsvär, utkastade han en tafla af sitt politiska lif och sina förhållanden till vederbörande. Man tror så gerna ett vedomigt klagande nödvärn, samt hellre på missbruk af makten, än på den betrycktes felsteg. Det låg ingen möjlighet för dem det gällde, att uppträda inom skranket med *Crusenstolpe*; för enskildta samtal och aftal finnas inga bevis, och det anstår sällan de höge eller högste att uppträda mot angifvelser af detta slag. *Crusenstolpe* måste således få tala ensam; huruvida hans uppgifter voro sanna eller osanna, känna endast de invigde. Emellertid tecknade han sig såsom en martyr för sina fosterländska afsigter; han hade lidit till sin ekonomiska ställning, lidit i allmänna omdömet och var nu i allo en skeppsbruten man, i följd af sitt obegränsade förtroende till gifna, men brutna löften. Och i fall han också ej af en hvar ansågs såsom fullkomligt rentvagen, om han ännu af några betraktades såsom en politisk vind-

fångare, så var dock barometern stigen för honom flere tum öfver regnpunkten, och stod åtminstone vid ostadig väderlek. Den steg snart till klart väder, genom hans sednare skrifter.

Det var ett stort misstag af vederbörande, att bakom förlåten intaga en person af *Crusenstolpes* lynne och förmåga; men här en gång inlåten, var det ett ännu större, att ej för alltid fästa honom derstädes, med alla möjliga *gyllene* band, och det största felet var, att, i fall så skett, stöta honom för hufvudet. Emellertid använde *Crusenstolpe*, uti nya skrifter, de upplysningar han uppsnappat, eller föregaf sig hafva erhållit, under den tid han solade sig i magtens strålar. Mången annan skulle hafva tvekat att begagna, hvad som kunde anses äfven för en skymt af missbrukadt förtroende; men grannlagenheten är icke någon oöfverstiglig Kinesisk mur för alla menniskor. Allmänheten fick läsa uppgifter, hvilka man ansåg härflyta från en invigd, och vederbörande hetsades oafbrutet af denna moraliska klappjagt. *Crusenstolpes* sednare skrifter äga fullkomligt syskontycke med de äldre, och äro tecknade jemte dem. Hans arbeten fortforo att hafva stark afsättning, så snart de flöto ur hans egen penna; de historiska samlingarne: *Portfeuillen* och den beryktade *Bubu-boken*, befunnos under all granskning.

Slutligen började han utgifvandet af sina bref, om: *Ställningar och Förhållanden*. De emottogos af allmänheten med lika, om ej större begärlighet, än hans förra skrifter. Här var författaren på sitt rätta fält. Ett bref är ett skriftligt samtal. Man framkastar, hvad som faller en i sinnet; allt beror på framställning och stil; formens natur erfordrar hvarken plan eller logisk följd för ämnena. På detta fält var *Crusenstolpe* den lyckligaste ringrännare.

Vederbörande, länge retade och äggade af hans skriftställereri, önskade naturligtvis att stäcka hans djerfhet och beslöto en kraftyttring. Det *Andra Brevet* af nämnde *Ställningar och Förhållanden* blef stäldt under tilltal. Då detta omnämndes i tidningarne, trodde man allmänt, att ett misstag skett vid uppgiften derom; man ansåg det *Tredje* lättare kunna träffas af lagens hammare. Förf. till denna uppsats, som följt saken från början, tror sig, såsom fremmande för begge parterna, kunna lemna den mest ointresserade framställning af händelser hvilka nu inträffade.

Det är ofvannämnde aktion, som åstadkommit så många oredor, och förorsakat så mycken bitterhet i sinnena. Målet instämde först inför Kämners-Rätten, hvilken, på grund af Tryckfrihets-Förordningen §. 5, mom. 10, och Adel,

Adel. Privil. § 6, öfverlemnade detsamma till Svea Hof-Rätt. Denna domstol upptog det, och började rättegången, utan att, till följd af Kongl. Brefvet den 25 Sept. 1777, underställa Konungen, huruvida åtalet borde äga rum, då förseelsen rubricerades såsom ett majestäts-brott. Vår gällande Tryckfrihets-Förordning täflar med de flesta af nyare datum uti obestämdhet och snart sagdt motsägelser. Dess 1 § innehåller, att "alla förut gällande lagar, stadganden och föreskrifter, *i afseende på tryckfriheten eller bokhandeln*, härmed voro upphäfne, och såsom en följd häraf, äfven alla hittills gifna särskildta förbud emot utgifvandet af vissa böcker, skrifter och handlingar; skolandes dessa ej kunna åtalas annorlunda, än denna Tryckfrihets-Lag bjuder." — Af sammanhanget visar det sig tydligen, att upphäfvandet afsåg de lagbud, som fjettrade *tryckfriheten och bokhandeln*. En hvar som har den ringaste kunskap om förhållandet i afseende å dem, under f. d. Konung *Gustaf Adolfs* sednare regerings år, finner lätt hvarföre detta stadgande tillkommit. Men dessutom föreskrifver slutet af nyssberörde §, att skrifter "ej kunna åtalas annorlunda än Tryckfrihets-Lagen bjuder;" och denna tillerkänner i § 5, mom. 6 åt den anklagade, alla "rättegångsförmåner enligt allmän lag och *särskildta för-*

fattningar.” Till dessa sednare måste väl det förbermälde Kongl. Brevet af år 1777 äfven räknas. Men antaget, att alla äldre författningar hvilade i tryckfrihets-mål, huru kunde då Hof-Rätten till pröfning upptaga anklagelsen, på grund af § 6 uti Adelige Privilegierna? Deras kraft och verkan måste väl, i detta fall, hafva upphört, likasom det Kongl. Brevets? Eller skulle de förra bestå, och det sednare förfalla? Till svar härpå uppkallas Tryckfrihets-Förordningen 5 §, 10 mom. Ganska riktigt; men då stadnar ju denna i strid med 1 §, efter den tolkning Kongl. Svea Hof-Rätt gifvit åt densamma.

Man ser i hvilken labyrinth Hof-Rätten här invecklat sig. Den har, genom sitt lag-förstånd, ställt den ena § i motsägelse mot den andra, samt förhållit sig orätt, huru man än må vända frågan *). Uti mål af detta slag är det så mycket viktigare, att den ofvannämnde hemställan göres hos Kongl. Maj:t, som de, i fall lifsstraff å brottet ej följer, icke annorlunda än i besvärs väg komma under Konungens skärskådande. Uteblifva besvären, eller en nåde-ansökning, så kan den anklagade få utstå sin bestraffning, ehuru Konungen möjligtvis icke velat att åtal bordt

*) Sedan detta nedskrefs, ser förf. af tidningarne, att Rikets Ständers Justitie-Ombudsman delar en ungefär lika åsigt, och har ställt Svea Hof-Rätt under aktion.

äga rum. Men äfven i händelse af besvär kan den anklagade, till följd af brottets urbotta beskaffenhet, blifva fängslad och i häkte kvarhållen, intill dess Hans Maj: Konungen möjligen behagar i nåder förklara, att åtalet skall nedläggas. Man finner således lätt hvart man ledes genom Hof-Rättens sätt att förklara vår Tryckfrihets-Förordning.

Otvifvelaktigt insågs domistolens misstag af *Crusenstolpe*; men som han troligen faun, likasom han öppet och öfverallt yttrade, att man anlagt emot honom en strid på lif och död, så ville han ej begagna sin rättighet att påyrka de honom tillkommande "rättegångs-förmåner." Han kunde väl erhålla ett uppskof i målets behandling; men tyckes ansett sig säker om det svar, som förfrågan kunde medföra, och från denna tidpunkt synes han hafva börjat samla på de torra qvistarne till en blifvande martyr-krona. Han teg stilla, och lät sina vedersakare hopa glödande kol på eget hufvud.

Tidningen Svenska Minerva yttrar om åtalet emot *Crusenstolpe*, att det "var i otid börjadt, illa anlagdt, sämre fördt och ännu sämre till slut bragdt, samt derjemte födt af sig tilldragelser, hvilka man icke velat förutse, och hvilka effektivt lagt all magt och all inflytelse uti prässens händer." Allmänna omdömet gillar denna utsago. Aktionen väckte naturligtvis myc-

ket uppseende; den framträdde med stor högtidlighet, då dess rubrik var majestäts-brott, och den rullade fram, likt en stor vagn, såsom man förmodade, full af bergsprängande apparater. Då vagnen aflastades, uttogs en liten dosa eller ridikyl, och derifrån framkröp en anklagelse mot 14 rader. Sjelfva Lagman *Lindberg*, öfverraskad af dessa "bergens födselqval," då han fick se "den framfödda rottan," frågade i Kämners-Rätten: "var det ej mera?"

Så vidt förf. till denna skrift kunde erfara det, under sitt vistande i hufvudstaden, förblef den sansade tanken om denna rättegång ungefär följande. Då vi hafva en grundlag, enligt hvilken "Konungens Majestät skall hållas i helgd och vördnad," samt icke får underkastas *smädliga* omdömen och anfall, så har *Crusen-stolpe*, såsom skriftställare, flere än en gång brutit emot detta stadgande; men icke denna gång, och aldraminst hade han bordt fällas på detta sätt. Genom sin diaboliska ironi, klädd i loford och rosor, har han ofta förut varit i delo med V Kap. 1 § Missgernings-Balken; men lagens näpst kunde ej hinna honom, ty hans tadel uppträdde i smickrets hofdrägt. Men *tant va la crouche?* Framgången gjorde honom oförsigtig. Uti ett obevakadt ögonblick, då han, upprymd och spetsig, förde sin samtalande penna, halkade hans flödande munn; han kunde ej

neka sig det sårande nöjet att säga ett sarkastiskt infall, och fastnade i sitt eget nät. Att han förtjente bestraffas för sin lättsinniga bitterhet, nekade man icke; men ej såsom majestätsförbrytare.

Emot sättet, huru tryckfrihets åtalet anlades emot *Crusenstolpe*, hördes ännu flera anmärkningar. Man yttrade, att om alla tre häftena, framför allt det tredje, af skriften *Ställningar och Förhållanden*, blifvit på en gång aktionerade, med upptagande af de mest sårande ställena, jemte hänvisning till den anda af bitterhet och smädelse, som ruade öfver det hela, så hade anklagelsen erhållit större kraft, och den uppgifne brottsligheten varit uppenbarare för en hvar. Då hade allmänna rösten vida mera, om också ej fullkomligt, gillat åtalet; nu fann det ganska få försvarare, utan ett *om* och ett *men*. Och då dertill kom, att åklagarens åtgärder gränsade till advokatur, att man ej iakttog former, stadgade vid anklagelser för högmålsbrott, så inträffade, hvad i sådana händelser alltid blir fallet, att det hela fick utscende af förföljelse för äldre synder, att man ansåg *Crusenstolpe* straffad för hårdt, och derföre oskyldig till all slags förbrytelse. Öfverdrift och misstag å ena sidan, framför allt då man får anledning att tala om magtens missbruk¹, väcka medlidande för dess föremål. Finnes detta sed-

nare icke fullt skyldigt till det åtalade, men likväl dukar under för väldet, så är menniskosinnet gern böjdt att rentvå alla fläckar från den brottslige, så svarta de äfven kunna vara, och hans vänner få ett oöfverskådligt fält för sina operationer. Den gröfsta brottsling vinner ett visst deltagande af hopen, då han undergår sitt blodiga straff; huru mycket mera den, som med skäl anses för strängt träffad af lagen. Magten borde aldrig visa passion, eller lemna tillfälle att tala om hämnd för äldre oförrätter. All magt är af Gudomen, huru man ock må anse densamma delegerad i den styrandes hand, och Gudomen för inga synda-register, straffar ej med vrede. Detta borde den jordiska magten besinna. Lagen är kall och oböjlig, men icke hämndlysten, och utan kärleken blir den en runa skrifven med blod; handhafd med bitterhet, öfvergår den lätt till ett blods-svärd. — Med ett ord: man ansåg den *Crusenstolpeska* rättegången illa utförd. Huru oppositionen och *Crustenstolpe* begagnade sina motståndares misstag för sina ändamål, skall längre fram visa sig.

Rättegången fortgick. Uti en tvist af detta slag, om hvilken en hvar icke fullkomligen skumögd borde inse, att den skulle följas af allmänhetens största uppmärksamhet, att den betraktades såsom ett prejudikat, hvilket bestämde begreppet om majestäts-brott, vid bedömandet af

Konungens handlingar i rådet, jemte beslut tagne derstädes, och hvaruti, slutligen, begge parterna skulle uppbjuda sina yttersta strids-krafter, hade Svea Hof-Rätt bordt handla på ett sätt, som undanröjde hvarje skymt af våld. Men snart erfor man, att målet hvilade, af skäl, såsom det föregafs, att man ville hafva detsamma föredraget på en division, hvars medlemmar voro kände för att icke vara vänner af det sätt, hvarpå vår tryckfrihet begagnades, eller kanske medgörligare, än den som vid målets ankomst till Hof-Rätten, hade brottmålen under sin handläggning. Då man erinrar sig, att åklagaren väljer tre jurymän i en tryckfrihets-nämnd, samt domstolen äfven tre, så finner man lätt, af hvad vigt en domstols sjelfständighet måste anses i sådana tvister. Saken fördröjdes emellertid så länge, att den anklagade fann sig föranlåten att skriftligen påminna om dess företagande. Men vid samma tid öfvergick brottmålen behandling till Hofrätts-Rådet *Hindbecks* division, och frågan företogs genast.

Bland domarena i målet befann sig Presidenten *Rosén* uti nära släktskaps-förhållanden, och ännu större tacksamhets-förbindelser till Hans Exc. Grefve *Rosenblad*, hvilken åter, i egenkap af ledamot uti Stats-Rådet, måste betraktas såsom taddad i den åtalade skriften. Om ock Svea Rikes lag tillåter Presidenten *Rosén* att

anse sig ojäfvig till deltagande i ransakningen, hade likväl grannlagenheten och den spända uppmärksamhet, hvarmed saken följdes från Torneå till Ystad, bordt ålägga honom, att sjelf förklara sig obehörig att sitta i målet, åtminstone intill dess domstolen pröfvat hans jäfs anmärkning, samt ålagt honom att bibehålla sitt domare-säte. Men Presidenten *Rosén* tänkte icke så, i fall han tänkte på saken, och *Crusenstolpe* teg, sannolikt med ofrånvänd blick på sitt martyrologium, hvartill vi fortfarande få se honom samla bidrag. Såsom bekant är, kan mannen samla och han gör det bra, samt med en egen fiffig grannlagenhet. Se nedanföre.

Crusenstolpes första försvarsskrift liknade hans öfriga själsprodukter. Allt var färgprakt, blixtrande och utan inre sammanhållning, men upptog föga till utredande af tvistefrågan; den innehöll diverse afhandlingar i blandade ämnen, jemte ett bihang om hufvudsaken. Den försålades, tryckt, samma dag den blef inlemnad i Hof-Rätten. Framför allt uppdukade han dervid för allmänheten en historia, hurusom vederbörande sökt för sin räkning inköpa honom, med kropp och själ, för att icke nyttja det mindre städade uttrycket, med hull och hår. Deröfver framlade han skriftliga bevis, dem han sjelf medger sig hafva sålunda åtkommit, att vissa vänner meddelat honom dem, såsom förtroenden;

men han fann sig oförhindrad, att icke blott behålla dem, emot aflemnarens vilja, utan ock att låta trycka dem. Den beskedliga allmänheten skulle säkert hafva utöst en ström af fördömler emot hvar och en annan, som handlat på detta sätt, utom emot *Crusenstolpe*; kanske emedan han gjort detsamma någon gång förut. Nu ansågs det blott såsom en fiffig förklohet och ett nödtvunget sjelfförsvar, ehuru ingen hade aning om denna aktion, då Herr Assessoren fann för godt, att bemäktiga sig den så ryktbar vordne skriften. Denna var utbändigad af en bekant person, samt utgjorde ett köpeanbud om *Crusenstolpes* inlösen för hög räkning. *Crusenstolpe*, han som så många gånger sprungit öfver från parti till parti, och lika rak burit alla meningars fanor, kände sig af åtgärden i den grad sårad, att han, inför Hof-Rätten, under tårar uppläste anbudet, intaget i försvarsskriften. Hvad dygd och heder dock äro för ömtåliga och vackra saker! Men hvarföre var Herr Assessoren ej lika dygderik och ömtålig åren 1828 och 1834?

Emellertid var ändamålet vunnet. Den *Crusenstolpe*, som vederbörande försökt, men ej kunnat köpa, den ville de förkrossa; se der afsigten med skriftens inblandning! Huru härmed i sjelfva verket må förhålla sig, torde hvar och en ointresserad uppskjuta att bedöma. Den

som ej är invigd i hemligheterna, gör orätt att härom falla ett yttrande. Möjlighetens område är stort, och i vår Herres gårdar finnas många gemak! Emellertid hör man af hufvudstads boer, som icke tagit på hand från någondera sidan, att man tilltror det påflugna sändebudet om ett tilltag af detta slag för egen räkning, naturligtvis med förhoppning att dermed hafva gjort en god gerning, hvilken bör medföra en tacksam, alltid välkommen erkänsla. Förf. till denna uppsats förmodar, oförgripligen, att om vederbörande velat nedlåta sig till denna, ringast sagdt, oförsigtiga underhandling med en man af *Crusenstolpes* lynne, alltför väl känd utaf dem, sedan fordna tider bakom kulisserna, samt derefter genom sina skrifter, skulle de för ingen del hafva begagnat sig af en budbärare, sådan som den föregifne, då de härtill hafva många säkrare utvägar. Och aldraminst hade åtgärden blifvit vidtagen skriftligen, sedan *Crusenstolpes* förkärlek för skrifvet papper så länge varit rikskunnig, att man knappast vågade tillsända honom en biljet (om den ock innehöll blott en middags-bjudning), som icke var skrifven efter en viss form, utan fara att se den tryckt i någon af hans bubu-höcker. Förf. är således, för sin del, ex absurdo, öfvertygad, att tilltaget var helt och hållet enskildt, af den välmenande enspännaren, och egenskapen af

enspänd hade han troligen, åtminstone tills vidare.

Crusenstolpes andra försvarsskrift i Hof-Rätten, började med att utkasta en misstanka mot vederbörande, det de kanske hade för afsigt, att i fängelset behändigt förhjelpa sig från hans besvärliga person, hvarföre han oförtäckt och högtidligen förklarade, att han icke skulle derstädes förkorta sina dagar. Deremot begärde hans fru, att få följa honom dit och vaka öfver honom. Insinuationen var en ibland de vackraste som brukas, eller, för att tala med Aftonbladet, den var riktigt "snygg." Hurvida den får hänföras till omdömen efter eget lynne, öfverlemnas till andras bepröfvande. Det vigtigaste är, att försvaret i sak befanns, i den andra skriften till Hof-Rätten, lika lamt, eller, om man så vill, lättsinnigt, som i den första. Ansåg *Crusenstolpe* allt försvar onyttigt; trodde han sig förklarad för en syndabock, som i alla fall skulle offras, eller timrade han på sin blifvande martyr-krona — döm derom sjelf, käre läsare!

Sedan skriftvexlingen var slutad, valdes jurymän, och vederbörandes görande och låtande dervid blef ett ämne för bittert klander. Det är bekant, att åklagaren utser tre af dem, samt domstolen tre, så att desse, förenade, utgöra en fällande pluralitet. Uti en så ömtålig fråga som

den förevarande, hade man väntat, att desse sex jurymän blifvit valde med den högste grannlagenhet, att de alla utgjort personer, emot hvilkas oberoende och sakkännedom ej den minsta skymt af misstanke bordt kunna uppstå. I ett mål, som skulle blifva prejudikat för omdömet om åtgärderna inom Konungens rådkammare, en bestämning, hvarpå hela nationens väntan var otåligt riktad, och genom hvars afgörande man ansåg vår tryckfrihet antingen stadgad eller skadad i sina grundvalar, hade man rättighet att fordra, det Svea Hof-Rätt med mera varsamhet, eller, kanske rättare, med mindre ensidighet valt sina jurymän. Samma anspråk hade man på åklagaren, eller hans förmän. Man tog för afgjort, att åtminstone Hof-Rätten, till utredande af ett tviste-ämne, som innehöll ett slags lagförklaring, eller en bestämning af det juridiska begreppet om majestäts-brott, bordt invälja utmärkte och för sjelfständighet kände rättslärde.

Frågan, hvad är majestäts-brott, efter våra nu gällande Lagar? torde icke vara så lätt besvarad. Tryckfrihets-Förordningen förbjuder i 3 §. 4 mom "allt slags *lastligt* yttrande om den regerande Konungens höga person eller gerningar." Den häremot bryter, straffas enligt Missgernings-Balken V Kap. 1 §, eller för majestätsbrott.

Vill man nu med ordet "gerningar" forstå hvad Konungen besluter i sin rådkammare, så måste allt hvad derstädes göres och låtes, efter denna lagbestämning, anses såsom heligt. Hvarje anmärkning emot ett regeringens beslut vore då ett majestäts-brott: ingenting origtigt kunde derifrån utgå; allt hvad som företogs inom dess fridlyste murar, vore fullkomligt och ofelbart. Folket ägde blott att bugande tillägga: "och han såg på allt det han gjort hade, och se, det var allt ganska godt!" Men nu deltaga äfven Stats-Råden i öfverläggningarne, hvarigenom de leda och måste stundom äfven bestämma besluten. Sålunda blefve äfven deras tillgöranden i embetet heliga och ofelbara; till det ringaste kunde de skylja möjliga fel och brister under en flik af helgedomens mantel. Men detta kan aldrig vara lagens mening; ty hvad blefve det då af den i grundlagen stadgade ansvarigheten för Stats-Rådets medlemmar? Och hvad vore en konstitutionel styrelseform, utan ansvarighet?

Men, å andra sidan, om man finge utösa hvilken smädelse som helst emot "Konungen och hans gerningar," blott man icke nämnde ordet Konung, utan begagnade namnen regering, styrelse, statsråd eller konselj, hvar fanns då det skydd grundlagen tillerkänner Konungen? Hvad betydde stadgandet, att "Konungens majestät skall

hållas i helgd och vördnad? (Regerings-Formen § 3)? Och lagens föreskrift kan ju omöjligen gälla Konungen endast uti hans enskilda handlingar; men i dess regerings åtgärder lemna honom till pris åt oförskämldheten och smädelsen!

Det är klart att här inträder en motsägel-
se, åtminstone i orden *), hvilken på denna väg svårligen kan lösas. Men fäster man närmare uppmärksamhet på grundlagens stadgande här-
om, så torde frågan lättare låta reda sig. Tryck-
frihets-Förordningen förbjuder icke alla "yttranden
om Konungens höga person och hans gerningar,"
utan blott "allt slags lastligt yttrande" om de-
samma. Detta har man kanske ofta nog förbi-
sett, eller med afsigt förblandat. Uti stadgandet
är mindre fråga om hvad som yttras, än huru,
i hvilka ordalag det skett. Det är icke omdö-
met om Konungens handlingar som förbjudes;
men väl det smädliga och förklenande bedöman-
det. Man invänder att magten gerna vill anse
hvarje uttryck som icke berömmar, för ett last-
ligt tadel; men derföre afgöras ju tryckfrihetsmål
af en jury. En sådan borde således bestämma,
huruvida en skrift, som afhandlar Konungens

*) Huru svårt det varit att härvid komma till en tyd-
lig bestämning, finner man af den mängd uppsatser,
hvilka blifvit vexlade mot och med i denna fråga.
Af tidningarne ser förf., att en serskild skrift ut-
kommit, rörande begreppet om *Majestäts-Brott*.

gerningar, är "lastlig" till skriftsättet; men icke, om författaren begått majestäts-brott. Man kommer visserligen till samma slutföljd då juryn besvarar frågan, om den åtalade skriften är brottslig eller icke, efter det åberopade lagrummet; men ämnet blefve mera klart och kunde lättare fattas, i fall det ställdes såsom nyss nämnt är, uppå besvarandet, huruvida skriftsättet är lastligt. Det är en brist i vår Tryckfrihets-Förordning, att den icke, i likhet med den Engelska (i fall förf. ej misstager sig), först fordrar yttrandet, om ett åklagadt arbete är smädligt (*injurious*) eller icke, samt derefter, huruvida den är brottslig, enligt anfördt lagrum. Sålunda blefve en grund lagd för domslutet, och detta härigenom så mycket lättare att afgifva.

Till afdömande af ett mål, med så vacklande bestämningar och osäkra begrepp om brottets beskaffenhet, valde nu domstolen, jemte åklagaren, en jury, sammansatt af en generalsperson, en öfverste, en hofman, en person i hofvets tjenst, en utmärkt vetenskaps-idkare samt en kostnär. Tre af dem innehade förtroende poster, och den fjerde ett enskildt uppdrag vid hofvet. Dessa fyra kunde således utan omständigheter skiljas från sina tjenster, och till råga på allt, befann sig en af desse jurymän i så nära släktskaps förhållanden med en af Konungens rådgifvare, att han, efter Svensk Lag, var jäfvig att döma

öfver en fråga, som gällde hans anförvandt. Så föga skickligt det var att invälja honom och att emottaga förtroendet, så besynnerligt var det, att den anklagade ej gjorde anmärkning vid jämförhållandet. Kan man härvid falla på annan tanke, än att denne sednare fortfarande bearbetat sitt martyr-öde, och gerna såg alla sina motståndares misstag, hvarigenom han sjelf allt mera omhöljdes af den gloria, hvarmed allmänheten pryder en förföljd oskuld?

Men utan att det ringaste betvifla, att de valde jurymännen kunnat handla sjelfständigt, eller följa sitt samvetes föreskrift, nödgas man dock med fabelns ord fråga: "*aber, hat er auch den Verstand dazu?*" Förstodo desse, om ock aldrig så aktningsvärda personer, den sak de skulle afgöra, och hvaraf berodde en hel familjs väl eller ve, jemte stadgandet af en bland våra viktigaste rättsfrågor? Stodo vederbörandes aktier så lågt, att man var nödsakad till att välja en jury, hvilkens blotta sammansättning skulle, inför allmänheten, beröfva densamma allt förtroende om opartiskhet? Förf. erfor icke detta. Han hörde en mängd yttranden inom hufvudstaden vid denna tid. Han fann, huru *Crusenstolpe*, genom sitt politiska vingleri emellan partierna, jemte sin bittra, ehuru lysande skriftställareförmåga, hade mot sig retat ett antal

veder-

vedersakare, hvilka sannolikt då voro lika sinnade emot honom som hans jurymän, samt troligen hade fällt honom. Förf. bestred ofta deras åsichter, om den åtalade skriftens brottslighet efter det angifna lagrummet; men utan framgång. Är det möjligt att vederbörande känna folket så litet, emedan de kunde tillgripa nödhjelpsplanor, hvilka gjorde deras skeppsbrott oundvikligt och fullkomligt? Eller voro alla dessa steg blott en följd af oskicklighet att leda ärender, eller ett trots af allmänna omdömet? De hafva härigenom icke engång behållit skenet för sig. De hade glömt en vigtig grundsats, den att *sauver les apparences*, äfven då saken är sjuk, såsom det heter. Nu mera torde det blifva omöjligt att sammansätta en fällande jury uti ett likartadt mål; i den grad inverkade uppträdet på en hvar, och så stark har oppositions prässen blifvit genom detta misstag.

Här erbjuder sig ett lämpligt tillfälle, att kasta en återblick på de sig så kallande liberala bladens beteende under denna tid. Dessa blad, hvilkas hela näring och lif bestått uti hvad de sjelfva gifvit namn af ett frisiinnadt språk, men andra vilja anse för smädelse och stundom råhet, funno sig naturligtvis uppmanade att strida *pro aris et foveis*, d. v. s. för maten i munn. Då man så förfor med deras "öfversta", hvad

kunde man icke våga med "en af dessa små?"
De funno att:

Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet,

eller

Torpare akta din knut, det brinner redan på godset.

Men vill man ej vara obillig emot dem, så måste man medgifva, att frågan var för mycket viktig att bortslumpas. Alla oppositionens vapen, rustvagnar och resenärer sattes ock i behörig verksamhet. Från sak öfvergick man, såsom vanligt, genast till person. Man utvecklade mindre sjelfva tvisteämnet, än man anföll dem som ansågos leda handlingen. Man förtydde och förvrängde. Personerna drogos fram inför allmänheten, tadelades bittert för hvad de gjort och icke gjort; och kände man ej deras åtgärder, så gissade man eller diktade, och framför allt framställde i en falsk dager det lilla man kunnat uppsnappa, eller hvad ett beställsamt sqvaller satt i omlopp. Stundom berättade man såsom ett rykte, hvad ingen hört omtalas innan det stod att läsa i tidningarne; sålunda blef det ett rykte, och nu skref man öfver sina egna foster långa kommentarier och lefnads teckningar.

Erst leg' ich meine Eier,

Dann recensir' ich sie,

säger Claudius. Derpå angrep man domstolen och jurymännen. Bland det kostbaraste var an-

fallet mot ett Europeiskt namn ibland de sednare, hvilket man framkallade inför sin publicistiska thron, uppbyren af sju skeppsbrutna keruber, utsmyckade med litterära slarfvor; och der ville man att den verldsbekanta vetenskaps idkaren skulle ödmjukt emottaga snubbor och ställa sig dem till esterrättelse.

Olyckligtvis förvärrades ställningen härigenom. Man har svårt att icke anse den sak dålig, hvilken försvaras med så lumpna vapen, och det måste blifva nästan omöjligt för en frisinnad man, att tänka i den riktning, som utpekas af författare, hvilka icke med grundliga skäl vilja lugnt och sansadt leda omdömet, utan söka att befalla fram detsamma, genom smädelser, grofheter och oqvädins ord. Huru ville man vänta, att en jury, med aktning för sig sjelf, skulle finna sig benägen att fria, eller låta öfvertala sig dertill, då den af sådana skriftställare nästan pockande ålägges att göra det, vid vite af deras onåd? Med den bästa böjelse härtill, måste en hvar, som har minsta aktning för egen sjelfständighet, finna det motbjudande, att handla efter den skolmästar-lineal, hvarmed de så kallade liberala inpregla sin illiberalitet. Dermed är dock för ingen del sagdt, att de valde jurymännen voro lugnade att fälla ett friande utslag, eller att de derifrån hindrades genom det liberala skriket, utan blott att detta försvårade möj-

ligheten af en frisägelse, samt ännu ytterligare förhöjde äcklet för den smädeton hos vår tryck-
präss, hvilken de voro satte att bestraffa. Med
ett ord, att tidnings slamret skadade den sak det
sade sig vilja befrämja.

Men förmådde de ej hjälpa kamraten ur
gårdsgårdshålet, så vunno de likväl ett annat ändamål, det, att i högsta grad förbittra sinnena. Detta blef så mycket lättare, som det beskedliga folket i hufvudstaden är så oändligen beskedligt. Det har, i allmänhet taget, längesedan funnit, hvilket besvär det medför att tänka sig till ett eget omdöme; derföre låter det andra tänka för sig, och håller, för ändamålet, ett slags tjenste-
andar, benämnde tidningar. Desse äro på en gång amovibla och inamovibla; det förra genom sin natur, det sednare genom sin skicklighet att leda sjelfva patronerna vid näsan. Utkommer en skrift, gifves ett nytt spektakel eller vidtages någon åtgärd, så veta de fromma patronerna ej in eller ut på sig, innan soldnärerna stafva för dem huru de skola döma; huru mycket de skola förtjusas, skratta eller gäspsa; eller om de skola lasta eller berömma. Men deremot måste man lemna herrar ledare det väl förtjenta loford, att de vid hvarje tillfälle, icke låta sina förmän och gynnare länge befinna sig i detta hufvud- eller omdömes-lösa tillstånd, innan de peka för dem, hvad de skola tro, tänka och känna. Man be-

höfver hvarandra inbördes, och den hjälpsamma handen utträckes hastigt vid brydsamma omständigheter!

Uti det *Crusenstolpeska* målet hade tidningarne dessutom fått ett afgjordt öfvertag, genom vederbörandes sätt att gå till väga; och i händelse man också ej kan tillerkänna de förre mycken positiv förtjenst, så måste man likväl medgifva, att de, för sina ändamål, någon gång icke illa begagna motståndarnes misstag. Med hvarje sådant af vederbörande, steg tidningarnes inflytande. Allmänheten, hvilken redan förut ogillade mycket af hvad som tillgjordes, äggades dagligen af bladens framställningar, vinkar, bitterhet och personliga utfall, samt bearbetades af partiets vänner och herolder. Sålunda var minnan laddad, och man väntade blott på den antändande gnistan.

Denna uteblef icke. *Crusenstolpe* fälades af juryn, och den 19 Juni afsade Hofrätten sin dom: tre års fästning. De uppträden, som härvid föreföllo, äro så allmänt bekanta, att man ej behöfver upprepa dem. Utförde af den anklagades vänner, af dem som, efter eget omdöme, förtröto sig öfver åtgärderna, eller voro ledde af tidningarne, blefvo dessa *Crusenstolpiader* verkliga *skamstolpiader* för all sans, för all ordning och skicklighet, samt för den aktning man är skyldig en domstol, äfven om man skulle

hafva glömt eller aldrig ägt någon aktning för sig sjelf. Man måste antaga, att den stojande massan var missledd antingen af sin egen bitterhet, andras äggelser eller tidningarnes bearbetande, för att icke nödgas nedsätta de handlande personerna i jembredd med den mest råa pöbel; ty så handlar endast denne eller män förblindade af passionen. *Crusenstolpe* ensam skall härvid hafva bibehållit en lugn värdighet; han skall hafva sökt afvärja stormandet och bifallsyttringarne, och han har sedermera kanske blott i ett fall, då han lät porträttera sig, afvikit från den regel han synes antagit, att i olyckan vara lika fast, som han var rörlig och retsam föredensamma. En vedersakare kan visserligen häri se kronan på martyrverket; men förf. skyr att trampa den afväpnade, och hyser lika mycket deltagande för olyckan, som han förut i denna skrift visat sig obeveklig vid bedömandet af de mått och steg, hvilka vållat densamma.

Det första utbrottet hade skett; det återstår att på närmare håll åskåda de öfriga, jemte vederbörandes åtgärder härvid.

Tidningarne omtalade uppträdet väl icke med uttryck af bestämdt gillande; men likväl i ordalag, som tillkännagåfvo att de icke ogerna sågo att passionen bröt ut, och att harmen gaf sig luft. De tycktes fröjda sig, att man sökte bota det onda med ännu hälften värre. En af

dem hade den oförsigtigheten eller fräckheten att yttra, det opinionen sålunda tagit *ett* steg, och skulle snart taga ett annat, i fall detta icke redan skett, då bladet utgick bland allmänheten. Det hela hade tonen af uppmaning till oreda och förvirringar, och de ryktbara uppträderna uti Ålands gränd föreföllo, besynnerligt nog, kort efter tidnings nummerns utdelande bland allmänheten. Var uttrycket ett förfluget ord, förestäfvadt af den kända liberala harmen, hvilken uppoffrar samhällets lugn och aktningen för lagar, blott för sin lilla, trångbröstade hämndelust, eller kände bladets utgifvare, att en plan till buller och våld var nära att utbryta? Det säkra är, att vederbörande skriftställares tanklöshet fortsätter en oafbruten kappränning med deras oförsynthet.

Emellertid fortforo oppositions bladen att het-sa och ägga sinnena. De innehöllo icke blott artiklar, som behandlade dagens stora fråga, utan ock uppsatser, hvilka rörde revolutionära uppträden hos andra folkslag, och uti hvilka man, utan att omnämna händelserna eller tillståndet hos oss, gjorde upp en lättfattlig parallel emellan hvad der och härstädes föregått, samt hvad der blifvit en följd af samma förhållanden som här förefunnos, och hvad således kunde eller kanske borde hos oss inträffa. Man utställde, genom en periodiskt upprepad annons, namnen

på domstolens ledamöter, till allmän spott-talla för stad och land; man införde uppmaningar till en lika åtgärd med jurymännen, till utgifvande af deras porträtter, m. m.; man uppfann eller kringspridde öknamn och smädeliga rykten, samt omtalade med en viss skadeglädje, eller åtminstone utan ogillande, hvad som berättades, rörande tilltag och oförskämdheter emot jurymännen, m. fl. Hvad tror den benägne läsaren om en sådan tidnings präss, med den liberala skylten i pannan? Åro de liberale, hvilka oafbrutet fördöma allt hvad som icke omfattar samma åsigtter som de sjelfve; eller vilja de folkets och fäderneslandets väl, som direkte eller indirekte befordra oredor, kringsprida smädelser och gerna fiska i grumligt vatten? — Det vore ganska eget, att få följande frågor besvarade af de liberale standard-junkarne. I händelse den aktionerade varit af motpartiet, och hans vänner eller anhängare tillställt bullret i Svea Hofrätt, uppträderna i Ålands gränd, jemte öfriga hjeltedater i gränderna, skulle herrar liberale äfven då hafva fört samma språk? Skulle företagen då hafva varit ursäktliga, på sitt ställe, eller förtjente af uppmuntran? Måne man icke då hade slagit larm, skrikit på våldförande af lag och rätt och allmänt lugn, samt kanske till och med anklagat regeringen, som ej qväft oredan nog hastigt och kraftigt, törhända ej nog blodigt? Men nu gälde det en af deras

egna stånddrabanter, och derföre fick allt en lätt fernissa af hälsosam "opinions yttring," denna käpphäst, uppå hvilken våra hjeltar erna rida upp till odödlighetens höjder — eller samla prenumeranter!

För att redan på förhand, så vidt det är möjligt, förebygga de liberala herrarnes misstydingar af förestående yttranden, får förf. tillägga, att han skulle lika mycket hafva ogillat de ofvan omnämnde uppträdena, af hvem som helst, och af hvilket parti de ock kunnat vara anstiftade; samt att de framställde frågorna endast hafva för afsigt, att, genom motsatsen, ådagalägga befängdheten af vederbörande tidningars, och deras ryktbara "hjelphustrurs" beteenden. Likaså, att förf. för ingen del, härstädes mera än i det föregående, tager domstolens åtgärder i försvar; men att han velat utveckla fräckheten af hvad man tillåtit sig emot densamma. Förf. känner, det vissa vederbörande hafva ett eget sätt att läsa innantill, att förstå samt framför allt att utlägga och citera motståndares skrifter, och vill, i fall sådant kan blifva möjligt med det folket, sätta sig *en garde* emot sedvanliga krumsprång och förtydningar.

Tidningarnes förhållande emot jurymännen i den *Crusenstolpeska* rättegången, är en annan tänkvärdig sida af dagens händelser. Man har alltid hört dem föra i munnen en mängd sen-

tenser om domstolarnes helgd och domares oberoende; men sedan man gjort allt, äfven med smädelser och hot, att länka juryns utslag efter sina önsknings, och detta misslyckades, öfveröste man den med bitterheter af alla slag. En opartisk granskare torde alltid stadna vid det resultat, att juryn var ganska illa och högst opolitiskt vald af Hofrätten och åklagaren; att det var oklokt af de utsedde personerna, att emottaga förtroendet i ett mål, som de troligen ej voro vuxne att bedöma, samt att den ställning i samhället, hvaruti de fleste af dem befunno sig, hade bordt, i en så vigtig fråga som denna, bestämma dem att afsäga sig uppdraget. De hade bordt besinna, att det, uti tvistiga fall, icke är nog, att handla efter bästa samvete, utan ock att man bör hafva fullkomlig kunskap om den fråga, som skall bedömas, samt att man annars skadar både den goda saken, och dem som lemnat förtroendet. Men sedan de funno sig oförhindrade att deltaga i juryn, är det i högsta grad obehörigt, att framkasta, det de låtit bestämma sig af sin beroende ställning till regeringen, af släktskaps förhållanden, hopp om belöningar eller fruktan för onåd. Väl måste man medgifva, att på samhällets höjder göra sig andra åsigter gällande, än inom medelklasserna; att der stundom fördömes eller berömmes, hvad man något lägre ned berömmes eller fördömer, men

allt detta kan likväl ske efter de högre regionernas bästa öfvertygelse. Blir utslaget derstädes olika, är sådant icke alltid en följd af domslutets stridighet mot den yttrandes samvete, utan oftare af åsigtens skefhet, i fall det förstnämnde icke är sundare än allmänhetens, hvilket äfven kan inträffa. Med ett ord, i händelse omdömet verkligen är origtigt, får man ej deraf bestämdt draga den slutsats, att det afgafs emot deras öfvertygelse. Samvetslöshet är icke nödvändigt ett barn af den höge platsen, lika litet som en ren och ofläckad själ af den lägre; i annat fall borde ju endast bristande sjelfständighet och deraf härflytande lumpenhet finnas hemmastadde hos alla uppsatte personer, samt dessa styggelser framlysa ur hvarje deras handling, hvilket likväl motsäges af en mångfaldig erfarenhet. För sin del kan förf. icke gilla, att de valde jurymännen emottogo förtroendet; men han anser det vara lågt, att beskylla dem för ett domslut emot bättre vetande. Han anser den högt uppsattes samvete lika heligt mot tadel, som alla andras, ehuru han medgifver, att det kanske med större svårighet hålles fritt från missledning. Att bestämdt förklara, det jurymännen dömt emot sin öfvertygelse, är lika så nedrigt, som det utmärker en återspeglning af eget slafsinne; och att förolämpa och förfölja dem, vittnar om en alldeles oförklarlig råhet i lynnet.

Bullren i Ålands gränd framkallade åtgärder af den beväpnade styrkan. Då varande Öfverståhållaren, Friherre *Sprengtporten* borde, i kraft af sitt embete, söka stilla oredan, och nu uppstodo missförhållanden emellan de civila och militära myndigheterna. Man har, från vissa håll, tadlat hans görande och låtande härvid. Friherre *Sprengtporten* ägde borgerskapets och allmänhetens odelade kärlek och förtroende. Man föreger, att han dervid röjt ett starkt popularitets begär; men om detta ock förefunnits, samt icke öfvergått till en skadlig öfverdrift, torde det ej böra tillräknas honom såsom något fel. En öfverståhållare utan popularitet, uträttar ingenting inom det samhälle han är stäld att leda och styra; tvertom skall han, i annan händelse, nästan alltid finna sina goda afsigter motarbetade. Han måste hafva förtroende, i fall han vill hafva inflytande. Var således populariteten medlet, icke ändamålet, så bör dess ernående ej läggas honom till last.

Friherre *Sprengtporten* infann sig tidigt på den plats, hvilken utgjorde brännpunkten för stojet, ropen och hvisslingarne. Hans närvaro stillade dem för ögonblicket och kanhända hade de ej gått längre än till insläendet af några rutor, i fall soldater icke visat sig. Det är allmänt bekant, huru mycket hopen inom hufvudstaden hatar magtens mellankomst, samt att detta

endast retar trotsigheten, utan att afväpna djerfheten. Öfverståhållaren återsände de ankomna patrullerna, och har i följd häraf blifvit klarad för orderbrott. Förf. känner icke på hvems befallning truppen ryckt ut, han vill således ej neka, att ett sådant brott härigenom var begånget; men han får underställa hvarje oväldig, huruvida det varit försigtigt, klokt eller menskligt, att nyttja bajonetter och kulor mot en skojsande hop, som ännu ingenting annat gjort än ropat och skrikit, samt var omgifven af ett antal sysslolösa dagdrifvare, hvilka samlat sig att åskåda ett spektakel, och lika så lätt kunnat komma i misshugg, som de verksamma. Visserligen kan man svara, att "min son ej hade på galejan att göra", och förf. gillar för ingen del ett sådant nyfiket spring, hvilket utmärker en själs förvandtskap emellan kamraten i fint kläde och den i groft valmar; men hans öfvertygelse är i alla fall, att om den som har svärdet i handen genast skall hugga till, så blir *summum jus* ganska lätt *summa injuria*. En förvillad folkmassa och deras tanklösa åskådare, böra betraktas som en art dårar, eller barn, hvilka "icke veta hvad de göra", och måste därför behandlas såsom sådana. Man hugger ju ej in mot de olyckliga på Danviken, hvarföre då uppå gatorna, så länge andra medel hjälpa? Och hade våld skett, och sådant föranledt blodsutgjutelse,

så skulle man troligen hafva lagt Friherre *Sprengtporten* till last, att han icke afböjde det; likasom nu, att han ej genom kraftigare medel räddade *Nermans* rutor och genast qväste massorna. Under bullersamma tider bedömes allting efter utgången, och det erfordras då att i ett kritiskt ögonblick taga ett hastigt samt afgörande beslut. Lycklig den, som fattar det rätta. "Det finnas många kloka på landtbacken, då olyckan sker på hafvet", säger ett gammalt ordspråk. Sådant blir alltid fallet, då oro inträffar.

Efter sin åsigt af saken, i förening med de underrättelser förf. var i tillfälle att inhemta uti hufvudstaden, måste han gilla de förmedlande åtgärder Friherre *Sprengtporten* sökte begagna. Man såg snart, att den väpnade styrkan icke stort uträttade; ty motparterne hade den elakheten att endast gyckla med densamma. Lika mycket som förf. hatar detta, lika litet kan han gilla de öfverdrifter, hvartill magten i soldatens hand gerna leder emot medborgare. Det förundrade honom, att personer, som gjorde anspråk på hyfsning och bildning, deltog i dessa nattliga upptåg, hvilka störde lugnet, och likväl kunde klaga öfver de mått och steg man tog att stilla dem; att de kunde finna sin så kallade frihet inskränkt, då man ville förekomma folkskockningar och skrik, samt att de ej insågo huru de med sin närvaro gäfvo styrka åt de oroliga eller

gyckelmakarne; emedan dessa trodde sig hafva ett stöd i de andra massorna, dem de sannolikt förmodade vara kamrater i samma orolighets yrke. Ett sådant deltagande uti gatu-tapperheten, och ännu mera det hån, hvarmed man betedde sig vid undersökningarne inför domstolen, bevisar en i hög grad ohyfsad själ, under den blanka fernissan. — Men å andra sidan kan det också icke nekas, att obetänkta ryttarebragder ofta uppretade sinnena; ty månet hugg gafs onödigtvis, och de af pöbeln ofta förolämpade soldaterna begagnade icke sällan tillfället att betala en liten skuld, för åtnjutna smådeord. Sålunda äggade man hvarandra inbördes till allt högre bitterhet, och felade på båda sidor.

Redan samma natt våldet skedde i Ålands gränd, utryckte trupper till slottet. Följande dagen var detta omgifvit af alla slags vapen, och tillgången dertill mycket försvårad; en art af belägrings tillstånd hade inträdt. Folket förundrade sig och väntade att något högst märkvärdigt skulle inträffa; men då sådant uteblef, såg man det återhållna löjet på många läppar, under stafvandet af: *tant de bruit pour une omelette!* Detta steg var ett stort misstag, och sannolikt en följd af falska underrättelser. Lugnet om dagen var aldrig stördt, och om aftnarne hördes blott skrik. Hittills har ännu ingen plan till något annat kunnat röjas, än

att göra buller, eller, efter de så kallade liberales språk, att ådagalägga "opinions yttringar" — i gränderna. Hade något viktigare förefunnits, så borde ju, sedan ytterligare uppträden ägt rum, någon härfråd hafva blifvit upptäckt. Intrycket af de stora anstalterna var emellertid obehagligt. Den som visar sig svag, är det redan derigenom, oaktadt all sin styrka; emedan han sålunda ökar motståndarens djerfhet och mod, och minskar förtroendet till sig sjelf. Det hjälpte föga, att man talade om en nödig omsorg för den utländska thronföljarens person, och lät trupperna afmarschera genast efter hans afresa. Man ville ej foga sin öfvertygelse i den uppgifna riktningen.

Den närmaste och synliga orsaken till all denna oreda var *Crusenstölpe*. Men är det möjligt att en man, med det politiska lif vi ofvanföre sett, kunnat vara den enda källan härtill, eller lågo icke rötterna djupare? Äfven en förrostad och seg statsmaschin håller ihop, så länge lagen skipas utan anseende till personen, samt rättvisa och billighet göra sig gällande i befordrings ärender; så länge den personliga förtjensten, men icke biåsigter, släktskap, rekommendationer och medgörlighet härvid bestämma företrädet. Våra oppositions tidningar hafva derom redan under en följd af år haft särdeles myc-

ket att eränra; de tala ständigt om ett rådande konsiderations system, om afvoghet mot frisinnade och sjelfständige män, om mäktiga inflytanden, om en synnerlig nepotism hos och för vissa namn, o. s. v. I hvad grad de misstaga sig eller icke, må de invigde afgöra; för en fremling i hufvudstaden har detta icke klart uppenbarat sig. Besynnerligt är det emellertid, att en så allmän klagan röjes öfver dåliga embetsmän, framför allt uppå de högre platserna. Kan detta vara en följd af ren brist hos nationen, eller af uppfostran, eller af befordrings sättet? Duglighet och kunskaper trifvas visserligen icke, der man kan vinna förtjenster med mindre möda och på lättare väg; men det måtte ju ej vara fallet hos oss. I alla händelser är det säkert, att yttersta roten till rätttegången emot *Crusenstolpe* och det häraf uppståndne bullret, låg i ett befordrings mål, hvarigenom en yngre major vid Svea garde föredrogs en äldre. Blef billigheten dervid åsidosatt, så har det steget hårdt hämnat sig sjelf. Då man sammanlägger alla förhållanden, har man svårt att tro annat, än att *Crusenstolpe* endast begagnades såsom en skylt; men att missnöjet låg djupare, ehuru de egentligen verksamma aktörerna i spektaklet icke kände annat än lystrings ordet, och den person, som för dem blifvit utpekad.

Denne var egentligen Justitie-Kansleren *Nerman*; ty en annan notabilitét följde hufvudsakligen med på släpet. Då man hör all den bitterhet, som yttrar sig emot Justitie-Kansleren *Nerman*, påtvingar sig ovillkorligt frågan om skälet härtill. Stockholms boerna veta derom icke annat, än hvad tidningarne omtala, och huru grumlig denna rännil hittills befunnits, är alltför bekant. Dessa hafva berättat hans halft och helt offentliga lif inom hufvudstaden ungefär på följande sätt.

Häradshöfdingen *Nerman* kallades vid en af våra riksdagar till Stockholm, der han gjorde vederbörande så stora tjenester, att han, efter riksmötets slut, först blef tillförordnad och sedermera ordinarie polismästare. Han hade, inför allmänna omdömet, vid denna befordran tvenne olägenheter: att erhålla platsen i följd af förmodad skicklighet under riksdagen, samt att tillträda den efter en så högt aktad och duglig polismästare, som *Olof af Wannqvist*. Ifrån första ögonblicket blef han förföljd af oppositionsbladen. Det var med dem, såsom med vissa djur; väderkornet upptäckte antipathier, och kom dem att — orda. Naturligtvis skulle ett sådant emottagande verka menligt på alla hans åtgärder, framför allt hos en publik af Stockholmsk natur; men också tyckas hufvudstadens invånare vara ense derom, att *Nerman* icke

passade för sin nya tjänst. Klandret och bitterheten emot honom fortsfor oafbrutet; men han steg i grader och nådebevisningar, samt ansågs äfven stiga i *högt* förtroende.

Efter några år förordnades han att förrätta Justitie-Kanslers ämbetet, och erhöll slutligen denna tjänst, ehuru, enligt tidningarnes uppgift, efter mycket motstånd inom rådkammaren. De verkande kräfterna till hans uppkomst omtalas äfven af oppositions bladen; men kunna, såsom obestyrkta, icke upptagas. I sin nya befattning blef han genast ryktbar, genom ett befodringsmål inom Justitie-Revisionen, hvarvid yngre kopister föredrogos en äldre, ganska skicklig kamrat, som var redaktör för den bästa af våra så kallade liberala tidningar. Men emedan man härvid troligen icke ville gå för mycket bröstgängets till väga, erhöilo de yngre tjänstemännen endast förordnanden. Denna åtgärd förföljdes med mycken bitterhet af oppositionen, samt gjorde ett ganska obehagligt intryck äfven hos andra. Gaf Herr *Nerman* i detta mål vika för en högre vilja, så drabbar denna svaghet honom lika mycket, som om han bedrifvit saken utan fremmande inflytande. Man tyckte med skäl, att ehuru vederbörande visserligen icke voro förbundne att med ömhet omfatta personer; hvilka ställt sig på tvären emot dem, var åtgärden likväl småaktig och gränsade till politisk förföljelse. Inom

de lägre embetsmannas graderna ansåg man, att all befordran borde ske efter innehafvande tur; men i de högre och mera magtpåliggande var det viktigt att välja efter förtroende och skicklighet. Uti detta sista hänseende står den förbigångne, ringast sagdt, icke under dem, som förbigått honom, ehuru äfven de äga all möjlig förtjenst på sin bana.

Till följd af det motstånd den nye Justitie-Kanslern rönte inom sitt embetsverk vid dessa åtgärder, förskaffade han sig rättighet, att uppsätta alla förslag till befordringar inom de lägre tjänstemannas graderna derstädes, ehuru han icke egentligen är chef för hela Nedre Justitie-Revisionen, utan blott för sin expedition. Härefter gjordes försök, att få kollegiers Advokat-Fiskaler ställde under Justitie-Kanslerns myndighet, samt att göra dem oberoende af sina vederbörlige embetsverk. Nya instruktioner besörjdes för Landsfiskalerna, hvilka utvidgade Justitie-Kanslerns magt öfver dem. Uti alla sina åtgärder visade Herr *Nerman* sig såsom en verksam och kraftfull man, med oafvändt fästad blick på utvidgandet af sin myndighet.

Detta är ungefärligen allt hvad man vet om Herr *Nermans* offentliga lif. Hvad kanslist målet angår, har förf. redan yttrat sin tanke derom, och kan för sin del ej gilla detsamma. — Rättigheten att ensam upprätta förslag till de lägre

tjensterna, är ett godt medel att blifva sjelfherrskare öfver den yngre personalen, hvars väl eller ve sålunda beror af chefen ensam. — Hvad kollegiernas Advokat-Fiskaler beträffar, är det en verklig anomali, att de på en gång äro underordnade samt åklagare, i förhållande till verkets ledamöter. — Uti tryckfrihets målet emot *Crusenstolpe* deltog Justitie-Kanslern till följd af sin tjenstepligt, sedan remiss derom inkommit från Hofkanslers-Embetet. Att han dels föranledt och dels ledt sjelfva aktionen, författat memorialer, valt jurymän, m. m., har förf. hört både yrkas och nekas; men huru är det möjligt att framom förlåten noggrannt känna, hvad som föregår bakom densamma?

Huru härmed ock må förhålla sig, är det i alla fall icke troligt, att äfven den uppenbaraste mannamån vid en kanslist befordran, jemte ett afgjordt sinne för despotiskt inflytande öfver underordnade, kunnat väcka ett så bittert hat, att det, efter allt utseende, velat släcka sig i blod. Huru många chefer skulle, i sådant fall, ej bordt vara lika blottställda? Och utan en äldre hätskhet, hade uppfyllandet af embets åligganden i ett tryckfrihets mål, äfven om man dervid visat sig tjenstaktig utöfver sin pligt, sannolikt ej ledt till en sådan förföljelse, som nu uppstod.

Betraktar man fördomsfritt samt utan parti-
sinne alla dessa omständigheter, så nödgas man,
ovilkorligen medgifva ett sammansatt förhållande,
såsom ursprung till utbrottet. Det måste sökas
dels i tidningarnes bittra utfall emot Herr *Ner-*
man, från hans första uppträdande, hvarigenom
han, oftast utan skäl, med tydliga ord stämpla-
des såsom oduglig tjänsteman; dels i en länge-
närd missbelåtenhet med befordringar, hvarvid
kanslist målet blef en så mycket skarpare ljus-
punkt, som politiska åsigter och åtgöranden här
ansågos vara en mäktig häfstång; vidare uti Herr
Nermans bemödande, att kufva det politiska
sjelfsväld, förenadt med stora anspråk, som onek-
ligen utmärker våra yngre tjänstemän *); kanske
ock uti någon i tysthet närd afund mot hans
hastiga lycka; samt ytterligare uti oppositions-
prässens sednare bearbetanden. Men alla dessa
åtgärder hade troligtvis dock ej verkat tillfyllest,

*) Till undvikande af förtydning, nödgas förf. närmare
förklara sitt yttrande om våra yngre tjänstemän. Det
är stor skillnad emellan en frisinnad man och en
politisk partigångare. Förf. kan hvarken gilla an-
språken att "votera för uniformen", eller den ton af
tadel, hvarmed mängden af unga personer tyckas vil-
ja utmärka sig. Klander bevisar ej sjelfständighet och
skräll icke något mod. En skrikare är vanligen den
första som edmjukt kryper till korset, då det gäller
något verkligt motstånd emot godtycket. Mätte våra
unge män betänka detta, samt lika litet kyssa mag-
tens toffel, som åbäka sig på fronderiets trädstyltor!

i fall man icke förstätt att förespegla vissa hemliga vägar och stigar, hvilka alltid varit, samt oafbrutet äro ytterst förhatliga för det i grunden öppna Svenska lynnet.

Huru man ock må vända saken, så förbliden likväl dunkel. Det bör mindre förundra en opartisk åskådare, att *Nerman* förvärfvat sig ovänner (ty sådana får man, Guds rika lån, på många vägar), än att han icke har några vänner. Skriket var allmänt emot honom, ehuru högst få visste hvarföre de skreko; men sällan hörde förf. ett ord yttras till hans fördel. Det ligger någonting hemskt i en sådan ställning, och måste hafva sina besynnerliga skäl. Men i alla händelser nödgas man medgifva, att Justitiekansleren *Nerman* visat mycken fasthet, under de utbrott som varit riktade mot honom. Han vek ej ett steg tillbaka för den stojande pöbeln i fina kläder, åtfoljd af kamraterna i valmar, oftare än det var fråga om armstyrka, der han naturligtvis skulle duka under, och han har icke tagit någon åtgärd att blidka massorna, dem han synes förakta. Detta orubbliga lugn hade bordt väcka aktning hos hans motståndare, i fall de förstodo hvad ett personligt mod under en folkrya vill säga. Men de hade alltid den största dårskapen och de flesta armarne på sin sida, och sålunda lär man sig ej att känna hvad lugn och fasthet betyder.

Andra akten af den ”ynkliga komœdia”, eller ”løjliga tragœdia”, som spelades i Stockholms gränder, öppnades en månad sednare än den första. Assessor *Crusenstolpe* besvärade sig icke öfver Hofrättens utslag, och domstolen skulle således låta verkställa detsamma. Vid denna åtgärd nödgas förf. göra en erinran. Han vill påminna sig, det han fordom hörde en utmärkt rättslärd vid vårt södra universitet omnämna vid sina föreläsningar, att, under de politiska bullrenen år 1756, ett Kongl. Bref skall hafva afgått till Hofrätterna, eller åtminstone till Svea Hofrätt, hvilket stadgade, att ingen bestraffning i högmålsbrott finge verkställas, innan underdånig hemställan hos Kongl. Maj:t derom blifvit gjord. Förf. har aldrig varit i tillfälle att öfvertyga sig om rätta förhållandet härvid; men är uppgiften riktig, så har sistbemälde Hofrätt låtit ett ytterligare misstag komma sig till last. Eller skulle ett sådant Konunga Bref aldrig hafva utgått, eller kan det vara återkalladt, eller är den Hofrätt, till hvilken detsamma blef afsändt, fullkomligen okunnig om dess tillvarelse? I sistnämnde fall nödgas man antaga ett lika förhållande med Herr Justitie-Ombudsmannen, en ledamot af samma domstol, sedan han icke gjort någon anmärkning häröfver. — En sådan hemställan kan icke ske, förr än besvärs tiden är tilländalupen, och emellan denna tid och den sakfälldes affö-

raude, hann den, vid detta tillfälle, ej göras. Man nödsakas således antaga, att densamma icke för sig gått.

Det uppgifves såsom säkert, att *Crusenstolpes* förflyttande från hufvudstaden var utsatt till den 20 Juli; men af vanlig brist på besinning, eller af ett otidigt begär att berätta nyheter, meddelade Dagligt Allehanda sina läsare, den 19 om morgonen, att *Crusenstolpe* skulle afföras samma dag kl. 12 middags tiden. Mången anade genast, att denna tanklösa pratsjuka skulle verka folkskockningar och nya uppträden; och detta gick, ty värr, i fullbordan. Redan före den uppgifna timman, väntade stora skockar af gapande utanför stadshuset, och nu ville olyckan, att på slaget kl. 12 klämtningar bebådade en eldsvåda på söder, hvilken sammankallade ännu mera folk. Då de återvände, stadnade många vid *Crusenstolpes* fängelse, de fleste för att åskåda hvad som kunde förefalla, andra möjligen för att vara verksamme, i fall det så kunde åtbära. Ryktena, som denna tid voro särdeles fruktsamma, uppgåfvo eldsvådan såsom tillställd, och i tysthet skylde man hvarandra ömsesides för denna plan. Man omtalade, att huset var för ändamålet nyss inköpt, m. m.; men undersökningarne härom hafva ej besannat något.

Skockningarne fortforo att öka sig emot aftonen, och blefvo bullersamma. Friherre *Sprengt-*

porten hade, sedan de sista uppträderna, tagit afsked, och den tillförordnade nye Öfverståthållaren blef uppenbart gäckad. I skymningen började stenkastningar, hvilka inslogo de fleste fönster i stadshuset. Småningom skred man till våldsamerhet äfven mot den trupp, som der hade bevakning. Den unge officer, hvilken förde befälet vid Södermalms torg, har genom sin sansade köld tillvunnit sig ett aktadt namn i dessa buller. Han ryckte ut med en patrull, att förstärka vakten vid stadshuset; men som han ej ville begagna gevären, blef han återträngd af de allt starkare och mera vilda hoparne. Förnyade gångor uppmanade han den stojande massan att afstå från öfvervåldet, och tillkännagaf, att han, i motsatt fall, vore nödsakad att låta skjuta på dem. Men öfverdådet ökades helre än minskades. Soldaterna blefvo sårade af stenar, och han fann sig slutligen tvungen att nyttja eldvapen. Några salvor och en ankommen förstärkning skingrade hopen; tvenne personer blefvo dödade och ett litet antal sårade. Den unge befälhafvarens lugn var en verklig lycka vid den förvillade sinesstämningen i hufvudstaden, och det erfordras all den fanatiska yrsel, med hvilken en ung man brännmärkt sig under desse dagars oro, för att ej blygas då man träder fram och talar om skjutning "på fredliga medborgare."

Sedan allt var slutadt uppreykte starka militär massor af alla vapen till stadshuset; och Assessor *Crusenstolpe* affördes följande morgon till Waxholms fästning.

Det har förundrat mången, att vakten vid stadshuset och Södermalms torg, oaktadt förnyade anmaningar om undsättning, så länge blef lemnadt till spillo för pöbelns tilltag, hvilken utan möda hade förkrossat densamma, i fall någon egentlig plan till våld förefunnits. Man har förvånat sig, att de förut ofta i otid gjorda kavalkaderna nu icke begagnades, då behofvet syntes påkalla dem; och af allt detta har man velat sluta till en hemlig afsigt dermed. Förf. till denna skrift finner en enkel förklaring härå. Tidningarne och det allmänna skriket skylde all oro på den visade soldat magten, och klagade isynnerhet öfver rytteriets framfart, såsom retande sinnena. Det är icke omöjligt, att vederbörande ville i det längsta undvika ett medel, som föregafs väcka afvoghet, och hoppades törhända, att allt skulle låta stilla sig, utan användande af kraftigare åtgärder. Man ser huru detta slog ut, och huru mildheten ledde till blodsutgjutelser. Den fördelen hade likväl denna långmodighet, att icke engång de vildaste fantaster kunde klagga öfver missbrukad militär magt, utan nödgades vidgå, att sjelfsväldet ritat ut i den grad,

att tiden var inne till att allvarsamt stäcka det ohejdade framfarandet.

Tillståndet i hufvudstaden hade hela denna tid haft ett eget, besynnerligt skaplygne. Dagarne voro fullkomligt lugna; ingen stördes och allt gick sin gilla gång; men så snart skymningen inträffade, började folket samla sig på gatorna, i grupper, hvilka småningom växte till skockningar. Det största antalet utgjordes dock alltid af de der tanklösa åskådarne, som ville se hvad som kunde förefalla. Det väckte länge mycken förundran, att inga åtgärder vidtogos till att hämma ofoget, genom stadgandet om vistelsen å gator och gränder, efter ett bestämdt klockslag. Den 21 Juli förordnades general *Möllerhjelm* att förrätta Öfverståthållare embetet, ett i närvarande ögonblick utmärkt lyckligt val. Genom den aktning han redan förut åtnjöt af hufvudstadens invånare, genom sin bekantskap med ett stort antal af dem, i följd af hans föregående tjänstebefattningar, och slutligen genom sitt lugna och vördnadshjudande utseende, var han nu en man på sin plats. Han utfärdade en proklamation, hvars enkla, men rena och manliga språk gjorde mycken verkan, hvarjemte han föreskref den tidpunkt, efter hvilken man var pliktig att redogöra för sin person, m. m., i fall man af patruller och vakter anträffades ute på gatorna. Numera kunde ingen undskylla sig dermed, att

han ej felade emot stadgad ordning, då han vistades ute, och den foglighet hvarmed befallningen verkställdes, tjenade äfven att lugna sinnena. Tidningarne, som ofta burit bränder under den kokande grytan, började sansa sig, då man såg, att det kunde gälla annat, än fönstren i Ålands gränd. Väl gjordes ett försök af "den gamle Adam", tadelsjukan, att gnaga på den nya polisordningen; men som intet missbruk af densamma förspordes, blef allting lika hastigt tyst och fredligt, som det förut uppbrusat.

Några dagar derefter blefvo fönster inslagne hos ägaren af tidningen Aftonbladet. Man var nyfiken att se hans hjertans utgjutelser häröfver. Sedan han förut förklarar en lika åtgärd för en högst obetydlig sak, gick det icke an, att numera tala om våldförd frid och säkerhet. Att taga det såsom en med de föregående beslätad "opinions yttring" af hans vedersakare, hade varit att gifva någon vigt åt en sådan opinion. Ett dilemma förevar; men mannen redde sig bra. Han berättade förloppet under skämt och löje, kom sålunda lyckligt ur all förlägenhet, och detta lumpna tilltag förlorade all verkan. Emellertid föranledde det många gissningar om dess upphof. Man ville gerna kasta skulden på hvarandra. Polisen utsatte ett pris för upptäckten af anstiftarne. Några sjömäns yttranden och åtgärder väckte misstankar; men undersökningarne här-

om hafva ej utredt något. Att skylla ägaren sjelf för tillställningen, anser förf. lika så förflugnet som kränkande. Hvad var dermed vunnit? Att fästa uppmärksamheten på sig och synas förföljd. Men om rätta förhållandet blef upptäckt, eller bragt endast till en moralisk visshet, huru mycket hade man då ej blottställt sig? Och att skrida härtill för att sälja ett antal lösa numror af tidningen, en sådan tanke är nästan afvita. Troligast utgick tillställningen från några förflugna hufvud, af Aftonbladets ovänner, hvilka tyckte sig göra väl, om de lätto mannen sjelf bita på de nötter han utkastat åt andra. En tanklös välvilja skadar alltid mera än den gagnar!

Under alla nu omtalade uppträden, voro tusende rykten i omlopp inom hufvudstaden. Man ville veta, att penningar med gifmild hand voro utdelade; att illa kände personer blifvit uppklädde af namngifne män; att på vissa krogar fri förtäring gafs åt kommande och gående, samt att, under bullren vid Stadshuset, ett brännvins käril blifvit uppslaget för de verksamma ledamöterna, m. m., m. fl. Polisen har otvifvelaktigt gjort allt hvad i dess förmåga stod, för att komma sådana uppenbara anläggningar på spåren; men som ingenting blifvit härom vidare bekant, har sannolikt ej något kunnat upptäckas;

och det hela bör troligen räknas till de rika dikterna för dagen.

Emellertid var sinnesstämningen inom vissa delar af medelklassen ganska orolig. Dit hörde framför allt den del af densamma, som i främsta rummet öser all sin visdom ur tidningarne. Deras lösen var, att Konungen borde, för att återställa lugnet, förafskeda de tvenne embetsmän, emot hvilka den allmänna bitterheten yttrat sig. På annat sätt, trodde de, kunde oron uti sinnena icke stillas, likasom de egentligen verkamme hjeltarne i gränderna skulle känt de utpekade personerna annorlunda, än genom sina finare klädde kamraters uppgift. Tidningarne bearbetade flitigt denna åsigt, och slutligen framfödde deras äflan den ryktbare *ryttare-skriften*, i hvilken, under form af militär rapport, H. M. Konungen skulle erhålla en vink, huru han ägde att sitt rike styra och vårda. Men lyckligtvis var t. f. Öfverståhållaren en man, som bättre förstod sina åligganden, än ryttare chefen sin undersåtliga pligt. Han återlemnade genast skriften, för att, om man så för godt fann, återbringas till sin djuptänkande och skarpsinnige författare. Denna sidvördaad emot tidningsmagten, hvilken icke obestämdt utpekade, huru "ungt folk sig förhålla må" i sin nya tjenst, behagade för ingen del ledarne af oppositions prässen. Man fick läsa några vattenhaltiga och långdragna ar-

tiklar i ämnet, och det allmänna åtlöjet sjöng en threnodi öfver det misslyckade tilltaget. Dermed hade det en ända!

Men sjelfva saken förtjenar att närmare skärskådas. Talesättet "opinions yttring" är en fras, hvarmed våra publicister en lång tid bortåt hoppat kråka inför sin kära allmänhet. Det är på en gång ett slags trollformel, med hvilken man vill "försätta berg", och en blåntåta, hvarur man spinner ut fyllnader till långa tidnings spalter. Förf. känner mer än väl vigten af dessa tvenne ord, hvilka med skäl anses för våra dagars starkaste politiska häfstång; men en sådan föres icke af Lillepytternas klena händer, eller af skriande hjeltar i gränderna, med rockar beckade eller borstade. Olycklig den regering, som ofta eller länge visar sitt förakt, eller blundar för den offentliga meningen, det allmänna omdömet; men hvad vederbörande mena med sina ofta upprepade "opinions yttringar", såsom de hittills betett sig i skrift och handling, dermed hafver det sig, tills vidare, ingen fara. Otvifvelaktigt hade dock mycken oro och många ledsamheter varit besparade, om man känt eller bättre lyssnat till den allmänna rösten, hvilken likväl icke är den, som låter höra sig i gränderna. — Emellertid hade ledarne gått förut och ringt så flitigt, att de omyn-dige följde lydigt efter. Man hörde så ofta or-

den

den "opinions yttring", jemte sättet huru den borde uttala sig, att man trodde det vara en hemma född tauke, och den blef snart en politisk mening hos mängden. Det var förvånande att se, huru verkligen klara hufvud och redligt tänkande män befunno sig i den grad af förvirring, att de ansågo ingenting naturligare, än att man kunde utan vidare omständigheter fordra de tvenne embetsmännens skyndsamma aflägsnande. Obegripligt är det ock, att denna förstånds skefhet i den grad fattat utgifvarne af oppositions bladen, hvilka icke sakna all historisk erfarenhet, att denna åsigt kunde blifva äfven deras. Eller hade de, för sina ändamål, så länge lekt med ord, med hvilka de icke hade något allvar, att desse öfvergingo till ett slags öfvertygelse hos dem? Man kan ljuga så ofta, att man slutligen tror sin egen osanning.

Ett lugnt besinnande hade bordt öfvertyga äfven ett mindre skarpt förstånd, om hela befängdheten af dessa yrkanden. Hade man i dag haft den svagheten, eller kanske rättare dårskapen, att gifva efter för skriket på gatorna, så hade ingenting hindrat samma skrik att förnya sig i morgon, och detta hade då varit så mycket farligare, som man erkänt dess styrka genom eftergifvenhet. Nu gälde det Konungens rådgifvare af lägre grad; nästa gång kunde det träffa de

högre, och kanske icke stadna förr än hos den högste. Denna gång ville skrålet afsätta embetsmän; nästa gång tillsätta dem; sedan åter störta dem, och slutligen kanske fordra deras hufvud. Det första medgifvandet kan sålunda möjligen blifva fotapallen till anarkiens blodiga thron. Härunder har en jemkning af medborgerlig egendom lätteligen kommit i fråga; ty det finnes flere som vilja fördela, än de som hafva att utdela. Kunna oppositions ledarne verkligen vara så blinda, att de icke förutsågo alla dessa möjligheter? Menniskan är herre öfver sin handling, men ej öfver dess följder; och pöbelväldet, börjadt med skri och rop, växer lätt till en störtflod, som sopar bort vänner och ovänner.

Man vill kanske anmärka, att det icke var ensamt pöbeln, som väsnades i gränderna. Svaret är och förblir enkelt: den som talar och handlar i gränder och mörker, är mer eller mindre pöbel till själ och sinne, han må vara klädd i frack eller sjömans tröja! Och den fernissade pöbeln är ofta farligare än den beckade; ty hans anspråk äro större, och han förstår bättre att genomdrifva sin egennytta, eller sina illasinnade afsigter. Hvad än må inträffa, och om man äfven nödgas medgifva, att det finnes *some thing rotten in the state of — —*, så måtte vi likväl ej vara så djupt sjunkne, att statens grund-

valar kunna skakas af gatskrik och rännstens tap-
perhet!

Mera sansade personer förmenade, att den
embetsman, som framför allt förföljdes af all-
männa bitterheten, hade sjelf bordt inlemna sin
afskeds ansökning. Men de besinnade härvid icke,
att detta dock var blott en mildare form för
eftergifvenhet, och förf. tror oförgripligen, att
H. M. Konungen aldrig kunnat bevilja ansöknin-
gen, för att icke röja svaghet emot sorlet; och
då hade oviljan kastat sig ifrån den som velat
draga sig undan, emot den som nekat sitt bifall
härtill.

Då man historiskt genomgår dagens händel-
ser, uppgör en vidräkning emellan parterna, samt
debiterar vederbörande å ömse sidor för sina
misstag, torde man finna, att bokslutet icke lem-
nar särdeles fördel åt någondera kontrahenten.
Det tyckes således vara billigt, att en hvar läser
sitt "fattig, syndig människa", med botfärdigt
sinne, anser liqviden stå jemnt afslutad, samt
öppnar nytt konto, med allvarlig föresatts om
förbättring och renare böcker i framtiden. Men
öfverskådar man fördomsfritt samt utan parti-
sinne, den persons offentliga lif, hvares namn ut-
gjort fältropet under bullren, måste man förvå-
na sig, att en så vacklande lättfärdighet emellan
partierna kunnat väcka deltagande. Mången lä-
rer ock, efter återvunnen besinning, med förün-

dran, kanske löje, se tillbaka på de upptåg, hvartill han låtit föra sig af den brusande strömmen.

Man torde kanske härvid förebrå förf., att han blottat en man, som tills vidare icke kan försvara sig. Han medger till en del rättigheten af denna anmärkning; men som den antydde personen varit närmaste orsaken till oredan, så finnes det icke någon annan utväg, då man söker lugna sinnena, än att, efter bästa öfvertygelse, uttala sanningen, äfven om den icke skonade en man, som för ögonblicket är afväpnad. En tid kommer, då han troligen hämnar sig, och det skall icke vara honom förmenadt. I alla händelser måtte det väl vara lika tillåtligt att söka stilla bullret, genom en sansad granskning, som att underhålla det, genom den massa mer eller mindre ensidiga, platta, bittra och smutsiga skrifter på vers och prosa, hvilka hittills fört oväsende, samt förege sig uttala det allmänna omdömet.

Såsom ett uttryck af detta sednare, hafva tidningarne velat förespegla äfven de insamlingar, hvartill de sjelfve uppmanat. Det är i högsta grad fägnande, att den aktningsvärda makan, hvars oafbrutna, stilla och kärleksfulla uppoffringar väckt genkänsla i hvarje ädelt bröst, funnit ett deltagande i sin olycka, åtminstone uti ekonomiskt hänseende, det enda som kan visas

henne; men att deruti se en "opinions yttring af hela nationen", såsom man vill tyda det, hör till oppositionens kurialstil. Hvilken åsigt uttrycka ungefär 100 namn inom Sverige, äfven då de släpa med sig lass af enfaldiga verser, utnötta fraser eller bitter galla ur egen fatabur? Dessutom har insamlingen, emot all förmodan, utfallit ganska magert; den utgör, då detta nedskrifves, ungefär 1000 R:dr B:ko. Fördelas detta på 3,000,000 människor, så har en hvar skänkt blott $\frac{1}{3000}$:del af sitt bifall åt den beryktade skriftställaren; men nekat honom $\frac{2999}{3000}$ deraf. Skulle man ock finna detta beräkningssätt något eget, och ville förmena, att det icke bevisar något emot mannen; så måste man likväl, å andra sidan medgifva, att 1000 R:dr ingenting vittna, rörande det *allmänna* omdömet. Den enda som härvid torde gifva någon vigt i vågskålen, vore kanhända den liberale bokbindaren i Mariestad, och man vill veta, att han redan blifvit anvärfd till medarbetare i en viss tidning, som plägar köpa *vensterhändta* talanger från landsändarne. Det är ock ganska billigt, att den store bokbindaren insätter sitt pund i ett blad, som har mycken brist derpå, till tacksamhet för biträdet att utbasuna hans dårskap kring Svea land och rike. Af två vensterhändte talanger, kan möjligen uppstå en högerhändt, hvilket bör vara välkommet uti fabriken.

Samtidigt med de så kallade "opinions yttringarne" i tidningar och gränder, öppnades ett slags gerilla krig med flygskrifter och pamfletter, hvilka redan vuxit till en egen litteratur öfver dagens händelser. De utgöra ett slags getingar eller hästflugor, de fleste utan gadd; men alla med mycket äflande och surrande. Hvad dem felar i udd, söka de ersätta genom ensidighet, öfverdrift och galla. De flesta följa med dagens storm, såsom äkta predikanter för en oförfalskad rabulism; emedan produkter af detta slag inbringa den säkraste vinst för ögonblicket. Näringen måste drifvas, så länge den föder sin man, och fäderneslandets väl får vara den skylt, hvarmed marktschrejaren lockar åskådare. Man igenkänner dem lätt, såsom filialutgreningar eller vattenskott af den litteratära anda, som länge blifvit bearbetad af våra herrskande tidningar, och hvars helgedom sednast fick sin långa tornspira genom den skriftställare förmåga, hvilken så starkt anslagit en mängd sinnen, frossande af skade-glädje.

Med få undantag hafva de utkomna flygskrifterna varit riktade emot vederbörande. Det förundrade förf. till denna uppsats, att icke några rättsinnade och oberoende män velat uppträda och öppet framställa de å begge sidor begångna misstagen. Han sökte upplysning öfver detta förhållande, och man uppgaf dertill tvenne

skäl: dels att litteratörer åtnjöto så ringa uppmuntran och afseende af regeringen, så länge riksskutan gick i godt väder och smult vatten, att de alldeles icke funno sig hågade, sedan storm och nederbörd inträffat, att blottställa sig för motpartiets hån och anfall; och dels, att vederbörande voro i den grad ömtåliga för hvarje yttrande, hvilket icke innehöll ett ovillkorligt försvar eller beröm, att hvarje författare, som ej ville uppvakta dermed, hade att vänta ett sött-surt minne i framtiden. Man tillade: att göra det svarta hvitt, det kunde ingen, och ett sådant försök verkade i det allmänna omdömet endast motsatsen af det åsyftade; men ville man uppträda och hålla ett rättvist, ehuru hofsamt, räfst- och rättare-ting med begge parterna, så hade man att frukta det der sura minnet, samt kunde vara säker att blifva smädad af oppositions bladen.

Förf. tror ej den förre af dessa uppgifter, utan söker hellre orsaken härtill uti våra litteratörers tröghet, jemte harhjärtat hos kammarvisdomen, som väl önskar att yxen skall gå, men ej vill hålla i skaftet. Emellertid beslöt han att sjelf pröfva, huru dermed kunde vara beskaffadt.

Hvad åter de smädliga anfällen af tidningarne angår, räknar förf. på dem, såsom på en säker sportel. Detta är en nödvändig följd af

liberalismens anda och födkrok hos oss. Men detta oroar honom icke. Förf. begagnar tvertom den rättighet de så ofta inkräktat och missbrukat, för att säga dem sanningen, ett ord, hvilket de alltid hafva på läpparne. Den som så ofta föreger sig säga sanning, måtte väl ej sky att en gång höra densamma.

En äkta liberal af Svenskt skrot och korn, eller, rättare, slagg och rost, är alltid högst illiberal emot dem, som icke dela hans tänkesätt och dyrka hans husgudar. En liberal kan aldrig misstaga sig; så lyder första artikeln i hans troslära, och derifrån utgår allt hans beteende. Endast *hans* omdöme är riktigt, äfven om det skulle befinnas sakna allt sundt mennisko förstånd, och vore blott ett hugskott eller en parti åsigt. Han äger att angripa och skända hvar och en, som icke nedfaller för hans hemgjorda guldkalfvar, hvilka dock, likt getabocken hos profeten Daniel, hafva hufvud och fötter af ler. Mot hans magt får ingen höja sin röst; han vill vara en "enväldig, allom bjudande och befallande suverän, hvilken för sina aktioner endast inför sin kassabok finnes responsabel." Men som en liberal, till vinnande af sitt syfte, känner sig berättigad att förtyda och förvränga sina veder-sakares yttranden, nödgas förf. här genast förklara, att han icke hatar den sanna liberalismen eller den redlige oppositionen, utan blott dem,

hvilka äflas med liberalism och opposition, såsom medel till vinning och utväg att fiska i grumligt vatten. Känner någon sig hafva inhyst denna art af liberalism och opposition i sina tidnings spalter, så må han gerna finna sig träffad eller sårad; men ligge ogill!

Den första utmärkande egenskapen hos ett liberalt blad, är hafs, slarf och ett envist försvar för misstag eller osanningar. Det är icke obekant, att Aftonblads nyheter länge betecknat, ringast sagdt, högst otillförlitliga underrättelser. Hafset undskyller man dermed, att rörelsen icke lemnar tid och tillfälle till noggrannare uppgifter; men detta åstadkommer också ej något ondt, heter det, ty misstaget kan rättas. Oberäknadt det förhållande, att den som läst en ensidig framställning, icke alltid träffar se rättelsen, händer det ej sällan, i fall denna sednare skulle strida emot skråets fördel, att den som satt en originitet i omlopp, nekar att införa anmärkningar emot densamma. Sålunda inträffar ofta, att en angripen måste, uti en mindre läst tidning, besvara ett anfall, gjordt af en som har en större allmänhet. Ätminstone hafva de oftast olika läsare, och osanningen får sålunda oanmärkt rotfästa sig hos en viss del af publiken.

Men om ett oppositions blad äfven inför rättelsen, eller en sådan framstår i en annan tidning, så medger en liberal i alla fall nästan

aldrig att han haft orätt. Har han berättat någonting, och bevises hafva gjort ett misstag, så vidgår han det icke rent af, utan omtalar att någonting likartadt varit före. Skulle det nu vidare uppdagas, att äfven detta är osant, så utbreder han sig vidt och bredt, hurusom det icke ligger utom möjlighetens område, att det *kunnat* inträffa. Får han ej sista ordet på annat sätt, så skyr han visst icke detta medel. Dermed tycker han allt vara väl uträttadt, och sjunger fröjdefullt med *Pierrot* i *L'ane D'or*:

Mirlababibobette,

Ai-je menti?

Serrelababobina,

On me croira!

Och det finnes verkligen en mängd i den grad förstånds omyndige, att de tro honom! Men är ett sådant handlingssätt därför ärligt eller värdigt män, som förege sig föra folkets talan?

Lika motbjudande måste man finna den djerfhet, hvarmed alla förhållanden inom det medborgerliga och samhällslifvet angripas af oppositionsbladen. Äfven enskildta och husliga omständigheter hafva icke varit fridlyste för ett bittert grineri. Man har utlånat sig till kolportör och stampqvarn för hufvudstadens sqvaller. Blifvande och icke blifvande befordringar, personers ekonomiska ställning, deras rikedom eller förlägenhet, påtänkta och icke påtänkta giftermål, allt

har varit ämnade till spaltfyllnad, jemte bifogad orlofsedel öfver duglighet eller oduglighet i tjensten, samt fullmakt på lycka eller motgång i äktenskapet. Och detta vanligen med begabberi och bitterhet, i ett språk, lånadt från lästen eller roddartrappan.

Det förhatligaste af de så kallade liberales görande och låtande, är likväl deras sätt att behandla sina motståndare. Enligt deras lagbok är endast den en fri och oberoende skriftställare, som tänker lika med dem, eller åtminstone tadar och smädar lika djerft som de. Yttrar man icke samma åsigter, så är man köpt, salarierad, eftersträfvar en tjänst eller ett pastorat, och behandlas af oppositionens dagsverksskarlar såsom en fogelfri. Tadla, begrina, håna är bevis på frihetsbegär; deras motsats är slafsinne eller egen nytta. — Utkommer en skrift, som framställer åsigter, stridande mot deras, så granskas den såsom sådan, utan man efterforskar i första rummet författaren dertill. Är han lyckligen upptäckt eller blott anad, så drages han fram till offentligt begabbande. Hans personlighet, hans enskildta förhållanden, hans afsigter med sin skrift, allt utvecklas och uppdukas. Derpå diktas man i skolans anda, smädar, uppfinner öknamn, och nu är sjelfva arbetet bedömdt och affärdadt. Otaliga prof härpå kunna upptes; det nyaste är Aftonbladets likartade anfall emot en tidnings

utgifvare (om vi ej misstaga oss) i Westerås, samt begge våra största oppositions tidningars angrepp emot Herr *Swederus*. Finna ej vederbörande, huru ovärdigt ett sådant förfarande är? Men skulle, emot all förmodan, blygsel vara en för dem obekant känsla, så borde likväl deras egen fördel, hvilken de alltid förstå att väl bevaka, leda dem i en annan riktning. Taskspeleriet lyckas en tid; men de kunna vara öfvertygade, att äfven den mest omyndiga och tålmodiga allmänhet slutligen får öppna ögon, och ve dem när detta inträffar! Alla konstitutionella stater behöfva oppositions tidningar; äfven vi behöfva dem, men sansade (se *Allehanda*) och sannings älskande (se *Aftonbladet*). De liberales handlingssätt medför ett annat verkligt ondt: en afgjord ovilja emot all opposition. Detta blir en ovillkorlig följd af dess oafbrutna tadelsjuka och kitslighet, jemte ingripandet i enskildta förhållanden. I fall man, förföljd i det innersta af sitt husliga lif, samt utledsen på smädelsen och hånet — den enda synliga vinst tryckfrihetens motståndare med skäl nu kunna förespegla af densamma — skulle, vid tillfälle, bortkasta den, såsom lumpen och skadlig, hvem har då verkat detta förakt eller detta hat emot frihetens säkraste skyddsvärn? Mätte vederbörande besinna detta!

Genom ofvan upptagne medel, har oppositionen sökt förskaffa sig ett envälde, hvilket redan

blifvit förhatligt. Det finnes i sjelfva verket, snart ingen yttrande rätt hos oss; ty få våga uppstå och trotsa de liberala anfallen. Tidningarne hafva aldrig varit ett sannt uttryck af allmänna meningen; de hafva hittills icke ledt den samma, ty dertill äro de för mycket okunniga och ensidiga. Men deras ihärdighet, jemte motpartiets misstag, har uppdrifvit deras inflytande. Den magt de erhållit, begagna de med en förtrampande despotism, som icke längre kan uthärdas. Till all lycka för en fri yttrande rätt, vidlåder dem lika mycken oskicklighet, som djerfhet. De hafva förlorat ögonblicket och förspelat sina bästa kort. Det kan icke nekas, att deras bearbetande uppretat sinnena, under sednaste uppträden. Sedermera hade de den oklokheten, att aftrycka de mest bittra och sårande ställena ur den småde-litteratur, som uppstått genom dagens händelser, eller ock att öppet rekommendera den. De gjorde sig sålunda delaktige af dessa smut-sigheter, hvilka slutligen hafva väckt en allmän förargelse. Sedan sinnena börjat sansa sig, har förtrytelsen träffat äfven tidningarne, som prisat detta råa skriftställer, och sålunda hafva de, genom oskicklighet och öfverdrift, förlorat de tyglar omständigheterna kastat i deras händer. Det är ock redan tid, att hvarje frisinnad man frigör sig från tidningarnes nesliga öfvervalde. De förstånds omyndige må gerna gå i ledband,

så länge de behöfva det, eller finna sig belåtna att upprepa, hvad dagbladen förestafvat dem. Man igenkänner lätt desse omyndige på målföret.

Den hederlige *Erasmus af Rotterdam* yttrade fordom: "Gewöhnlich sind die Menschen in ihren Gemüthsneigungen gegen einander sehr ungleich. Meine Narren hingegen erkennen einander Alle, wie billig, für ihres Gleichen; sie sehen sich einander gern, lassen sich's mit einander wohl seyn. Uebrigens tragen sie einander nichts nach, wenn sie auch übel wider einander gesprochen oder gehandelt haben." — Det tyckes som den gamle mannen skulle, redan i sin tid, hafva stött på liberala efter Svensk snitt!

Förf. kan ej dölja en omständighet, som nu på det högsta oroar honom, nemligen: huru skola våra oppositions blad bedöma denna skrift, då de icke känna författaren, samt ej förmå framdraga honom, att smädas och hånas i stället för hans arbete? Deras ställning gör honom ett verkligt bekymmer; ty han ser ingen utväg för dem att röja författaren, med all deras skicklighet att *uppspara*. Huru skola de då finna tillfälle att nedsmutsa hans personlighet, och sålunda undgå att tala om sjelfva uppsatsen? Men hvad man ock må företaga sig, anhåller han såsom en särskildt gunst, att icke blifva berömd af *Aftonbladet*. Allmänheten skulle möjligen deraf taga sig anledning att förmoda någon själsförvandtskap,

och sådant voro för honom i högsta grad nedslående. För öfrigt hvilat numera öfver nämnde tidning en förbannelse, ärfd ifrån sal. Stockholms Posten, att de fleste läsare, för att träffa sanningen, alltid antaga motsatsen af Aftonbladets litterära omdömen. Han vågar tillika hoppas så mycken ärlighet i citater och yttranden, som det kan belöpa sig på liberala recensenter; ty i annat fall tvingas förf. törhända ånyo "*de se servir de cette plume constellée, qui a la vertu de faire parler les bêtes, comme autrefois.*"

— — borg den 15 Augusti 1838.

och sådant vore för honom i högsta grad ned-
 slående. För öfrigt hvilat nummer öfver nämnde
 tidning en förbannelse, ärd från sal. Stockholms
 Posten, att de flesta läsare, för att trilla sam-
 ningen, alltid antaga motsatsen af Afhandlats
 litterära omdömen. Han vågar tillika hoppas så
 mycken ärlighet i citatet och yttranden, som det
 kan belöpa sig på liberala recenser; ty i an-
 nat fall tvings följ. förhållande äro "de se serur
 de cette plume constellée, qui a la vertu
 de faire parler les bêtes, comme autrefois".

— — — Borg den 15 Augusti 1838.





Kostar häftad 28 sk. B:co.